

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Peter TRATAR

**POSLOVNI NAČRT ZA PREVZEM KMETIJE
TRATAR Z INVESTICIJO V SONČNO
ELEKTRARNO**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Peter TRATAR

**POSLOVNI NAČRT ZA PREVZEM KMETIJE TRATAR Z
INVESTICIJO V SONČNO ELEKTRARNO**

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

**BUSINESS PLAN FOR THE TAKEOVER OF TRATAR FARM WITH
AN INVESTMENT IN SOLAR POWER PLANT**

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2010

Diplomsko delo je zaključek visokošolskega strokovnega študija kmetijstvo – zootehnika. Opravljeno je bilo na Katedri za agrarno ekonomiko, politiko in pravo Oddelka za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani ter na kmetiji Tratar.

Komisija za dodiplomski študij Oddelka za zootehniko je za mentorja diplomskega dela imenovala doc. dr. Luka JUVANČIČA.

Recenzent: prof. dr. Stane KAVČIČ

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. doc. dr. Silvester ŽGUR

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. doc. dr. Luka JUVANČIČ

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Stane KAVČIČ

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Datum zagovora:

Diplomsko delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisani se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddal v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Peter Tratar

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Vs
DK	UDK 631(043.2)=163.6
KG	kmetijstvo/družinske kmetije/sončne elektrarne/ekonomika/Slovenija
KK	AGRIS E10
AV	TRATAR, Peter
SA	JUVANČIČ, Luka (mentor)
KZ	SI-1230 Domžale, Groblje 3
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko
LI	2010
IN	POSLOVNI NAČRT ZA PREVZEM KMETIJE TRATAR Z INVESTICIJO V SONČNO ELEKTRARNO
TD	Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP	XI, 48 str., 16 pregl., 3 sl., 8 pril., 25 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Po končanem študiju nameravam prevzeti družinsko kmetijo. V okviru diplomske naloge želim preveriti možne javnofinančne prilive iz naslova prevzema kmetije. Poleg tega želim preveriti ekonomsko smotrnost izgradnje sončne elektrarne v sklopu dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Med ukrepi Programa Republike Slovenije za razvoj podeželja 2007-2013 sta potencialno zanimiva za uresničitev teh dveh ciljev ukrepa 112 in 311. Ukrep 112 je namenjen mladim prevzemnikom kmetij. Na podlagi razpisnih kriterijev sem izračunal, da bi iz naslova tega ukrepa lahko pridobil 17.400 € ki bi jih namenil za posodobitev kmetije. Ukrep 311 spodbuja diverzifikacijo v nekmetijske dejavnosti. Namenjen je vsem, ki imajo na istem naslovu kot je kmetija registrirano dopolnilno dejavnost. Ukrep omogoča investiranje v najrazličnejše dejavnosti, med drugim tudi naložbe v izkoriščanje obnovljivih virov energije na kmetijah. Prav slednja, natančneje naložba v sončno elektrarno na kmetiji, je predmet obravnave v diplomski nalogi. Investicijski načrt predvideva povečanje bruto dodane vrednosti (pokritja) kmetije za 19,34%, neto sedanja vrednost investicije je pozitivna, interna stopnja donosnosti pa znaša 11%. Primerjal sem še opciji vstopa v sistem DDV oz. pavšalno nadomestilo in prišel do ugotovitve, da je ob izvedbi naložbe v sončno elektrarno vstop kmetije v status zavezanca za DDV primernejši.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Vs

DC UDC 631(043.2)=163.6

CX agriculture/family farms/solar power plants/economics/Slovenia

CC AGRIS E10

AU TRATAR, Peter

AA JUVANČIČ, Luka (supervisor)

PP SI-1230 Domžale, Groblje 3

PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Animal Science

PY 2010

TI BUSINESS PLAN FOR THE TAKEOVER OF TRATAR FARM WITH
AN INVESTMENT IN SOLAR POWER PLANT

DT Graduation Thesis (Higher professional studies)

NO XI, 48 p., 16 tab., 3 fig., 8 ann., 25 ref.

LA sl

AL sl/en

AB After my graduation I intend to take over the family farm, so my graduation thesis is focused to examine the possible financial inflows from the acquisition of the farm. Furthermore, I want to examine the profitability of the construction of solar power plant as well. For the realization of these two goals, two measures of Rural Development Plan of the Republic of Slovenia 2007 - 2013 are potentially interesting: measure 112 and 311. Measure 112 is meant for young farmers who want to takeover a farm from their relatives. Based on the tender criteria, I calculated that I could obtain 17,400 € what would be used for the modernization of the farm. Measure 311 encourages diversification in non-agricultural line of business. It is meant for the people who have at the same address registered the farm and the supplementary activity. This measure allows investments in a whole range of activities, including the investments in renewable energy plant on the farms. The latter is the subject of my graduation thesis. Investment plan envisages an increase in added gross value of 19.34%. The present net value in the whole investment period is positive and internal rate of return is 11%. I also compared two taxing options: taxpayer and flat – rate compensation of VAT. I concluded that in my case the first option is much more appropriate.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija (KDI)	III
Key words documentation (KWD)	IV
Kazalo preglednic	VII
Kazalo slik	VIII
Kazalo prilog	IX
Okrajšave in simboli	X
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	4
2.1 OPIS RELEVANTNIH UKREPOV PROGRAMA RAZVOJA PODEŽELJA 2007 - 2013	4
2.1.1 Splošne značilnosti politike Razvoja podeželja 2007-2013 v Sloveniji	4
2.1.2 Ukrep 112: Pomoč mladim prevzemnikom kmetij	7
2.1.3 Ukrep 311: Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti	7
2.2 DOPOLNILNA DEJAVNOST NA KMETIJI	9
2.2.1 Vrste dopolnilnih dejavnosti in pogoji za njihovo opravljanje	9
2.2.2 Obdavčitev dopolnilnih dejavnosti na kmetiji	11
2.2.3 Sistem davka na dodano vrednost	11
2.3 SONČNA ELEKTRARNA KOT DOPOLNILNA DEJAVNOST NA KMETIJI	13
2.3.1 Ugodnost naravnih razmer za postavitve sončnih elektrarn v Sloveniji	13
2.3.2 Sestavni deli za postavitve sončne elektrarne	14
2.3.3 Stroški gradnje in vzdrževanja	18
2.3.4 Upravni in tehnični postopki	19
2.3.5 Cene električne energije, proizvedene iz obnovljivih virov energije	21
2.3.6 Sončne elektrarne v Sloveniji	21
3 MATERIAL IN METODE	24
3.1 POSLOVNI NAČRT	24
3.1.1 Elementi poslovnega načrta	24

3.1.2	Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT/PSPN analiza)	26
3.2	KAZALNIKI EKONOMSKE UPRAVIČENOSTI NALOŽBE	27
3.2.1	Neto sedanja vrednost (NSV)	27
3.2.2	Interna stopnja donosnosti (ISD)	28
4	REZULTATI	29
4.1	POSLOVNI NAČRT ZA UKREP POMOČ MLADIM PREVZEMNIKOM KMETIJ	29
4.1.1	Osnovni podatki o kmetiji	29
4.1.2	Opis potreb in razvojnih ciljev	30
4.2	POSLOVNI NAČRT ZA UKREP DIVERZIFIKACIJE V NEKMETIJSKE DEJAVNOSTI	32
4.2.1	Osnovni podatki o vlagatelju in naložbi	32
4.2.2	Analiza prodajnega in nabavnega trga	33
4.2.3	Tehnologija	34
4.2.4	Opis, terminski plan in predračunska vrednost naložbe	35
4.2.5	Viri financiranja	35
4.2.6	Finančna analiza	36
4.2.7	Dinamične ocene	37
4.2.8	Kritična tveganja in priporočila investitorju	40
4.3	PRIMERJAVA MED OPCIJAMA PAVŠALIST IN DAVČNI ZAVEZANEC	41
4.4	DOHODNINSKI STATUS DOPOLNILNE DEJAVNOSTI	41
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	43
6	POVZETEK	45
7	VIRI	46

ZAHVALA

PRILOGE

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Finančna sredstva PRP po posameznih oseh	6
Preglednica 2: Značilnosti najpogosteje uporabljenih sončnih celic	16
Preglednica 3: Okvirna površina, potrebna za namestitev elektrarne z močjo 1kW	17
Preglednica 4: Odkupne cene elektrike	21
Preglednica 5: Rast instaliranih sončnih elektrarn na kmetijskih objektih 2006-2008	22
Preglednica 6: Investiranje v sončne elektrarne na kmetijskih objektih glede na velikostni razred instalirane moči	22
Preglednica 7: Načrtovane naložbe	31
Preglednica 8: SWOT analiza	34
Preglednica 9: Celotna predračunska vrednost naložbe po posameznih kateg. stroškov	35
Preglednica 10: Uporaba sredstev	36
Preglednica 11: Viri financiranja	36
Preglednica 12: Bilanca uspeha	37
Preglednica 13: Izračun finančnega toka	38
Preglednica 14: Diskontirana doba vračanja ($r = 7\%$)	39
Preglednica 15: Neto sedanja vrednost ($r = 5\%$)	40
Preglednica 16: Primerjava pavšalista in davčnega zavezanca	41

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Štiri osi programa razvoja podeželja	6
Slika 2: Globalno sončno obsevanje na vodoravno ploskev – energija, letno povprečje	14
Slika 3: Porazdelitev stroškov načrtovanja in gradnje omrežnega fotonapetostnega sistema	19

KAZALO PRILOG

- Priloga A: Informativni izračun števila točk iz ukrepa 112
- Priloga B: Merila za ocenjevanja vlog za ukrep diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti
- Priloga C: Kapacitete kmetijskih poslopij
- Priloga D: Kmetijska mehanizacija in strojna oprema
- Priloga E: Izračun bruto dodane vrednosti po sistemu pokritja (brez naložbe)
- Priloga F: Delovna sila
- Priloga G: Izračun bruto dodane vrednosti po sistemu pokritja (z naložbo)
- Priloga H: Amortizacija

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

AR	Antirefleksna plast
BDV	Bruto dodana vrednost
CdTe	Kadmijev telurid
CIS/CIGS	Baker-indijev selenid
DDV	Davek na dodano vrednost
EU	Evropska unija
GVŽ	Glava velike živine
HIT	Hibridne sončne celice (Hybrid solar cells)
IRR	Interna stopnja donosnosti (Internal rate of return)
KOP	Kmetijski okoljski program
LAS	Lokalne akcijske skupine
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MPP	Točka največje moči (Maximum power point)
NPV	Neto sedanja vrednost (Net present value)
OMD	Območje z omejenimi dejavniki
PDM	Polna delovna moč
SKOP	Slovenski kmetijski okoljski program
SWOT oz. PSPN	Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

1 UVOD

Slovenija je z vstopom v Evropsko unijo postala njena pravnomočna članica, s čimer je prevzela tudi skupno kmetijsko politiko EU (SKP). Slednja zagotavlja usklajenost kmetijstva z varovanjem okolja. Pomaga razvijati gospodarsko in družbeno življenje na podeželju in ima pomembno vlogo pri spopadanju z novimi izzivi kot so podnebne spremembe, gospodarjenje z vodami, energija iz biomase in biotska raznovrstnost. Za doseganje teh ciljev je odgovoren segment SKP, ki je namenjen zvišanju konkurenčnosti kmetijstva in usmerjanju razvoja podeželja. Aktivnosti, ki jih Slovenija namenja razvoju podeželja v programskem obdobju 2007-2013, so opisane v dokumentu, imenovanem Program razvoja podeželja v Republiki Sloveniji 2007-2013 (PRP) (Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007 – 2013, 2007). PRP ima podlago v uredbi ES 1698/05 in izhaja iz strateških ciljev, opisanih v Nacionalnem strateškem načrtu Republike Slovenije. V njem so opisani ukrepi za doseganje zastavljenih strateških ciljev, navedena je tudi načrtovana razporeditev javnih sredstev po posameznih ukrepih. Sofinancirane aktivnosti so natančneje navedene v letnih uredbah. Sredstva se dodeljujejo na podlagi javnih razpisov. Vse razpise vodi in objavlja Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja pod okriljem Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrane.

V letošnjem letu zaključujem dodiplomski študij zootehniko na Biotehniški fakulteti in nameravam v prihodnosti prevzeti kmetijo od očeta. V okviru diplomske naloge želim preveriti možnost pridobitve javnofinančnih prilivov iz naslova prevzema kmetije (ukrep 112). Do sredstev iz ukrepa 112 so upravičeni vlagatelji, ki opravljajo kmetijsko oz. gozdarsko dejavnost na območju Republike Slovenije, so starejši od 18 let in mlajši od 40 let oz. so dopolnili 40 let v letu prijave na javni razpis in prvič lastniško prevzemajo kmetijo. Okvirna višina nepovratnih sredstev za ukrep 112 znaša 12 milijonov € Ker je možno, da mladi prevzemnik dobi nepovratna sredstva iz naslova Program razvoja podeželja, sem si za diplomsko nalogo zadal cilj, da naredim poslovni načrt za prevzem kmetije (ukrep 112). Kmetija se ukvarja s prirajo mleka (cca. 115.000 litrov na leto). Ob prevzemu kmetije razmišljam tudi o uvedbi dopolnilne dejavnosti na kmetiji, natančneje o izkoriščanju sončne energije za pridobivanje električne energije. Investicijo v postavitev

sončne elektrarne želim izpeljati ob sofinanciranju iz naslova ukrepa PRP diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti (ukrep 311). Z naložbo bi pridobil dodaten vir prihodkov, s katerim bi zmanjšal dohodkovna tveganja kmetije, saj je cena mleka na kmetiji v letu 2009 padla za tretjino. Zaradi lege kmetije, obstoječe kmetijske infrastrukture ter razpoložljive delovne sile, so možnosti dopolnilne dejavnosti na kmetiji precej omejene, še najbolj smotrna se zdi proizvodnja električne energije (sončna lega, naklon strehe, prostor, malo delovne sile, stroški,...). Pridobivanje energije iz alternativnih virov ima namreč mnogo prednosti. Za investicijo v sončno elektrarno sem se odločil, ker takšen način pridobivanja električne energije ne onesnažuje okolja, posredno pripomore k manjšim izpustom toplogrednih plinov v ozračje ter ima ugoden vpliv na segrevanje ozračja.

Pri diplomski nalogi izhajam iz naslednjih hipotez:

- Kmetijsko gospodarstvo in sam kot prevzemnik kmetije ustrezam pogojem za pridobitev nepovratnih sredstev iz naslova ukrepa 112 (od dvestotih možnih točk jih dosegam 87 (glej prilogo A), kar bi zadostovalo za 17.400 €). Sredstva bi porabil za posodobitev strojnega parka (traktorska prikolica in tračna žaga za les).
- Kmetija Tratar nudi ugodne razmere za postavitev sončne elektrarne: površina strehe znaša več kot 100 kvadratnih metrov in je obrnjena proti jugu z naklonom 28 stopinj.
- Ekonomske koristi investicije: dodaten dohodek, subvencionirana cena električne energije, ni povečanja delovnih obremenitev, možnosti sofinanciranja investicije, ekonomska smotrnost.

Pregled objav v diplomski nalogi začenjam s kratkim opisom skupne evropske politike na področju razvoja podeželja, prioritet, ki smo si jih v okviru te politike zadali v Sloveniji in okvirna razdelitev javnofinančne porabe po posameznih področjih. Podrobneje sta predstavljena ukrepa 112 in 311. V nadaljevanju so podrobneje opisane dopolnilne dejavnosti, ki jih lahko imamo na kmetijah, v to poglavje pa sem vključil tudi opis različnih možnosti registracije dejavnosti v smislu davčnega statusa. Pregled literature zaključujem z osnovnimi podatki o tehnologiji sončne elektrarne, njenih sestavnih delih, cenah in potrebni projektni dokumentaciji.

Tretje poglavje je namenjeno materialom in metodam, kjer sem podrobno opisal, kako sem zbral podatke in katere metode sem uporabil pri oceni smotrnosti investicije (poslovni načrt).

V poglavju Rezultati je najprej predstavljen poslovni načrt za ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij. S pomočjo poslovnega načrta ugotavljam, ali bi bila pridobitev subvencije možna, koliko bi sploh znašala, v njem pa je opredeljen tudi namen, za katerega bi sredstva porabil. Sledi poslovni načrt za ukrep diverzifikacije v nekmetijske dejavnosti. Pozitiven končni rezultat (pozitivna neto sedanja vrednost) pomeni, da je investicija v sončno elektrarno smotrna, hkrati pa predstavlja tudi predpogoj za pridobitev naložbene podpore iz naslova PRP. Četrto poglavje zaključuje s primerjavo med obračunom DDV, če je kmet pavšalist oz. davčni zavezanec. Tako bom ugotovil, ali se splača vstopiti v sistem DDV. Sledijo še razprava in sklepi.

2 PREGLED OBJAV

2.1 OPIS RELEVANTNIH UKREPOV PROGRAMA RAZVOJA PODEŽELJA 2007 - 2013

2.1.1 Splošne značilnosti politike Razvoja podeželja 2007-2013 v Sloveniji

Evropska unija ima dejavno politiko razvoja podeželja, ker z njo lažje dosega pomembne cilje za evropsko podeželje in ljudi, ki tam živijo in delajo. Podeželska območja so bistveni del fizičnega okolja in identitete Evropske unije. Območja, ki so po standardni definiciji „podeželska“, pokrivajo več kot 91 % ozemlja EU in na njih živi več kot 56 % prebivalstva EU. Nekatera kmetijska in gozdarska podjetja še vedno niso dovolj konkurenčna. Na splošno je povprečni dohodek na prebivalca nižji na podeželju kot v mestih, manj je znanja in veščin, tudi storitveni sektor je manj razvit. Aktivno vključevanje države je smotno tudi v smotru gospodarjenja z okoljem in naravnimi viri. Gledano skozi prizmo dolgoročnih zavez EU h krepitvi konkurenčnosti in večanju zaposlenosti (lizbonska strategija) in skrbi za trajnostno upravljanje z naravnimi viri (göteborgska strategija) lahko torej rečemo, da je usklajeno delovanje potrebno tako za razvoj urbanih središč, kot tudi za podeželje. Politika razvoja podeželja EU obravnava izzive, s katerimi se spopadajo naša podeželska območja, in z razvojem njihovega potenciala. Teoretično bi se lahko posamezne države članice EU odločile za popolnoma neodvisne politike razvoja podeželja. Vendar bi ta pristop v praksi slabo deloval. Vsaka država EU si ne bi mogla privoščiti politike, ki jo potrebuje. Veliko vprašanj, ki jih obravnava politika razvoja podeželja, presega nacionalne in regionalne meje in vpliva na ljudi drugod (na primer: onesnaževanje ne pozna meja, trajnostna skrb za okolje pa je postala evropski in mednarodni izziv). Politika razvoja podeželja je povezana tudi s številnimi drugimi politikami na ravni EU. EU ima zato skupno politiko razvoja podeželja, ki pa vseeno daje veliko pristojnosti posameznim državam članicam in regijam. Politika se delno financira iz osrednjega proračuna EU in delno iz nacionalnih oziroma regionalnih proračunov držav članic (Politika razvoja podeželja 2007 – 2013, 2010). Letni proračun Evropske unije znaša več kot 133,8 milijarde EUR. Kmetijstvo je med glavnimi porabniki proračunskih sredstev, in sicer drugi največji porabnik, ki mu je proračun 2009 namenil skoraj 43 milijard EUR. Sredstva pripomorejo k zanesljivi oskrbi z varno in

kakovostno hrano, dohodek za 19 milijonov kmetov in sprejemljive cene za potrošnike. Dodatnih 11 % je šlo za razvoj podeželja (14,7 milijard €), 10 % pa za varstvo okolja. (Področja politik, 2010).

Ukrepi razvoja podeželja 2007 – 2013 se osredotočajo na štiri prednostna področja, t.i. osi (Politika razvoja podeželja 2007 – 2013, 2010):

1. Os 1: Konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva: Tri prednostne naloge prve osi so: dvig usposobljenosti in krepitev človeškega potenciala v kmetijstvu in gozdarstvu; prestrukturiranje fizičnega kapitala v kmetijstvu in gozdarstvu ter spodbujanje inovativnosti ter izboljšanje kakovosti kmetijske proizvodnje in proizvodov. Prispevale bodo k dvigu konkurenčnosti primarnega sektorja in dodani vrednosti na vseh treh področjih ukrepanja, to je kmetijstva, živilstva in gozdarstva. Poleg tega bodo neposredno in medsebojno ugodno vplivale tudi na izboljšanje kakovosti okolja ter življenja na podeželju (Program razvoja podeželja..., 2010).
2. Os 2: Ohranjanje okolja in podeželja: Prednostni nalogi druge osi sta ohranjanje kmetijstva na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost in spodbujanje okolju prijaznih kmetijskih praks. Doseganje zastavljenih ciljev je predvideno s spodbudami za ohranjanje kmetovanja na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD) in spodbujanje okolju prijaznih kmetijskih praks na območjih NATURA 2000 in območjih, ki so za ohranjanje biodiverzitete posebnega pomena. Prav tako bosta neposredno pripomogli k izboljšanju stanja okolja in voda, podpirali trajnostno rabo kmetijskih zemljišč in sonaravne oblike kmetovanja (Program razvoja podeželja..., 2010).
3. Os 3: Kakovost življenja in diverzifikacija: Obe prednostni nalogi tretje osi - diverzifikacija podeželskega gospodarstva in izboljšanje kakovosti življenja na podeželju - bosta prispevali k izboljšanju zaposlitvenih možnosti in gospodarskega razvoja podeželja, h kakovosti življenja na podeželju ter ohranjanju naravne in kulturne dediščine. Z nadgradnjo, dopolnjevanjem in plemenitenjem učinkov 1. in 2. osi bo podprt skladen in trajnostni razvoj podeželskih območij (Program razvoja podeželja..., 2010).
4. Os 4: LEADER: Namen prednostne naloge 4. osi je spodbujanje odločanja o razvoju posameznih podeželskih območij po pristopu od spodaj navzgor (pristop

LEADER). Podprto bo pridobivanje strokovnih znanj in animacija območij za vzpostavitev javno - zasebnih lokalnih partnerstev, njihovo vodenje, izdelava in izvajanje lokalnih razvojnih strategij ter sodelovanje in povezovanje med lokalnimi akcijskimi skupinami (LAS). Z izvajanjem pristopa LEADER bodo nadgrajeni cilji 1., 2. in zlasti 3. osi (Program razvoja podeželja..., 2010).

Slika 1: Štiri osi programa razvoja podeželja (Program razvoja podeželja..., 2010)

Preglednica 1: Finančna sredstva PRP po posameznih oseh (v mio €) (Program razvoja podeželja..., 2010)

Prioriteta / os	Prispevek Evropske unije	Prispevek Slovenije	Skupaj
1. Konkurenčnost kmetijstva in gozdarstva	300	99	399
2. Ohranjanje okolja in podeželja	470	117	587
3. Kakovost življenja in diverzifikacija	99	33	132
4. LEADER	27	6	33
Tehnična pomoč	4	2	6
Skupaj	900	257	1157

2.1.2 Ukrep 112: Pomoč mladim prevzemnikom kmetij

V Programu razvoja podeželja RS 2007 – 2013 je predvideno izvajanje ukrepa Pomoč mladim prevzemnikom kmetij (ukrep 112). Sredstva se dodeljujejo na podlagi (vsakoletnega) javnega razpisa. Predmet javnega razpisa je enkratna finančna pomoč mladim prevzemnikom kmetij za prvi lastniški prevzem kmetije. Okvirna višina nepovratnih sredstev znaša 12 milijonov €, od tega sredstva v višini 9 milijonov € bremenijo proračun EU (75%), 3 milijone pa proračun Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju MKGP). Do sredstev iz tega ukrepa so upravičeni vlagatelji, ki opravljajo kmetijsko oziroma gozdarsko dejavnost na območju Republike Slovenije, so starejši od 18 let in mlajši od 40 let oziroma so dopolnili 40 let v letu prijave na javni razpis in prvič lastniško prevzemajo kmetijo (povzeto po Javni razpis za ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij, 2009). Vlagatelj mora vložiti popolno vlogo na predpisanem obrazcu, ki je sestavni del razpisne dokumentacije z vsemi potrebnimi prilogami in dokazili, ki so v njej navedeni. Vloga za dodelitev nepovratnih sredstev mora biti izdelana in predložena v skladu z zahtevami javnega razpisa in razpisne dokumentacije za ta ukrep. Vlagatelj mora (tudi pri izdelavi poslovnega načrta) uporabljati podatke iz uradnih evidenc in zadnje oddane zbirne vloge za ukrepe kmetijske politike. Prevzem kmetije mora biti izveden največ 16 mesecev pred oddajo vloge na javni razpis za izvedbo tega ukrepa. Višina sredstev se določi na podlagi doseženih točk (glej prilogo A) in ovrednotenih točk popolnih vlog. Vrednost posamezne točke znaša 200 €, vseh možnih točk je 200 (povzeto po Vlagatelji razdeljeni po sklopih, 2009). Od leta 2010 naprej je za mlade prevzemnike kmetij predvidena višja finančna pomoč (zaradi višanja vrednosti točk), zvišuje se s 40.000 na 70.000 € (povzeto po Višja pomoč mladim prevzemnikom kmetij, 2009).

2.1.3 Ukrep 311: Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti

Program razvoja podeželja Republike Slovenije 2007 – 2013 vključuje tudi sofinanciranje naložb v nekmetijske dejavnosti, ki prispevajo k dodatnim virom dohodkov in zaposlitev na kmetijah (ukrep 311). Ukrep predvideva dodelitev nepovratnih sredstev za sofinanciranje naložb, s čimer naj bi olajšal začetek ali posodobitev opravljanja

nekmetijske dejavnosti, spodbudil ustvarjanje novih delovnih mest in dodatnih virov dohodka na kmetijah. Hkrati bo prispeval k izboljšanju socialnih in ekonomskih razmer na kmetiji. Višina nepovratnih sredstev znaša 15 milijonov € od tega gre 75% sredstev iz evropskega proračuna, 25% pa iz proračun MKGP. Do podpor so upravičena podjetja, ki imajo ob oddaji vloge upravičeno dejavnost registrirano kot: kmetija z dopolnilno dejavnostjo, samostojni podjetnik posameznik, gospodarska družba ali zadruga; ter je odgovorna oseba podjetja član kmetijskega gospodinjstva in ima prijavljeno stalno bivališče na naslovu kmetije. Aktivnosti, ki so upravičene do investicijskih podpor so navedene v letni uredbi. Po trenutno veljavni uredbi so predmet podpore naložbe v proizvodne dejavnosti, povezane s tradicionalnimi znanji na kmetiji; proizvodne dejavnosti, povezane s predelavo proizvodov in drugih nekmetijskih proizvodov na kmetiji; pridobivanje energije za prodajo na kmetiji iz obnovljivih virov, prodajne dejavnosti na kmetiji ter storitvene dejavnosti na kmetiji. Finančna pomoč se zagotovi v obliki nepovratnih sredstev po pravih državnih pomoči po pravilu de minimis: 50 % upravičenih izdatkov se zagotovi iz javnih virov, 50 % pa zagotovi upravičenec. Najnižji znesek javne podpore na upravičenca znaša 3.500 €, največji pa 200.000 €. Vsaka popolna in vsebinsko ustrezna vloga je ocenjena na podlagi naslednjih meril za izbor: razvojna ogroženost na ravni SKTE-3 regije v kateri se izvaja naložba; ekonomski vidik in družbeno – socialni vidik vlagatelja. Pri ocenjevanju mora vloga doseči 40 ali več točk od možnih 100 (glej prilogo B). Od tega mora doseči vsaj 25 točk iz ekonomskega vidika naložbe (povzeto po Javni razpis za ukrep 311, 2009). Z letom 2010 se bo ukrep predvidoma spremenil, in sicer se bo stopnja podpore dvignila iz 50% na 60% upravičenih stroškov (Višja pomoč mladim prevzemnikom kmetij, 2009).

2.2 DOPOLNILNA DEJAVNOST NA KMETIJI

2.2.1 Vrste dopolnilnih dejavnosti in pogoji za njihovo opravljanje

Zakon o kmetijstvu pravi, da je dopolnilna dejavnost s kmetijstvom oz. gozdarstvom povezana dejavnost, ki jo opravljajo na kmetiji in omogoča boljšo izrabo njenih proizvodnih zmogljivosti ter dela družinskih članov (Kulovec in sod., 2002).

Med dopolnilne dejavnosti spadajo (Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, 2005):

- Predelava kmetijskih pridelkov, medu in čebeljih izdelkov, zelišč, gozdnih sadežev, gob in gozdnih sortimentov.
- Prodaja pridelkov in izdelkov okoliških kmetij na kmetiji.
- Turizem na kmetiji.
- Dejavnost, povezana s tradicionalnimi znanji na kmetiji.
- Pridobivanje in prodaja energije iz obnovljivih virov.
- Storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, opreme, orodji in živalmi ter oddaja le-teh v najem.
- Izobraževanje na kmetijah, povezano s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo na kmetiji.
- Zbiranje in kompostiranje odpadnih organskih snovi.
- Ribogojstvo in predelava sladkovodnih rib.
- Aranžiranje ter izdelava vencev, šopkov ipd. iz lastnega cvetja.
- Kmetijske dejavnosti, ki se v prehodnem obdobju lahko registrirajo kot dopolnilne dejavnosti na kmetiji.

Dohodek iz dopolnilne dejavnosti na polnoletnega družinskega člana ne sme presegati 1,5 povprečne plače na zaposlenega v RS v preteklem letu, na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo pa treh povprečnih plač na zaposlenega v RS. Ne glede na to določilo vlada lahko za posamezne dejavnosti določi maksimalen fizičen obseg in posebne pogoje (Kulovec in sod., 2002). Na primer v primeru pridobivanja in prodaje energije iz

obnovljivih virov je izkoriščanje vodnih, vetrnih in drugih obnovljivih virov energije dovoljeno do nazivne moči največ 1 MW. Meje so postavljene visoko, zato dohodek ni omejujoč dejavnik pri razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (Predelava kmetijskih pridelkov in storitve na kmetiji, 2008).

Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji je fizična oseba, ki je lastnik, zakupnik ali drugačen uporabnik kmetije in se za svoj račun ukvarja s kmetijsko dejavnostjo ter je zato ustrezno usposobljen in je starejši od 15 let. Nosilec mora imeti tudi ustrezno izobrazbo, in sicer najmanj poklicno kmetijsko izobrazbo ali opravljen preizkus znanja po programu kmetijskih poklicnih in srednji šol s poudarkom na kmetijski dejavnosti, ki jo nosilec dejavnosti opravlja ali želi opravljati, ali pa pet let delovnih izkušenj na kmetiji ali v posamezni kmetijski dejavnosti in da je usposobljen za opravljanje dopolnilne dejavnosti. V primeru pridobivanja in prodaje energije iz vodnih, vetrnih in drugih virov je predpisano potrdilo o strokovnem izpitu, ki šteje kot ustrezen certifikat. Certifikat je alternativa srednji poklicni izobrazbi ustrezne smeri, ki pa jo pravilnik natančneje ne predpisuje. Za to se lahko šteje najmanj IV. stopnja elektro ali energetske smeri (Kulovec in sod., 2002).

Nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji je lahko pokojninsko in invalidsko zavarovan kot kmet, ni pa to pogoj za opravljanje dopolnilne dejavnosti. Pri ugotavljanju premoženjskega pogoja za obvezno vključitev v pokojninsko in invalidsko zavarovanje in pri določanju višine zavarovalne osnove, se dohodki iz dopolnilne dejavnosti na kmetiji upoštevajo kot dohodki iz kmetijske dejavnosti in se prištevajo h katastrskemu dohodku. Osebe, ki ne dosegajo predpisanega katastrskega ali drugega dohodka za obvezno zavarovanje, se lahko prostovoljno vključijo v obvezno zavarovanje. V skladu z zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju lahko nosilec dopolnilne dejavnosti, ki ni zavarovan kot kmet, plačuje pavšalni prispevek za obvezno zavarovanje za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri opravljanju navedene dejavnosti, obvezno pa mora plačevati pavšalni prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje pri opravljanju dopolnilne dejavnosti. (Predelava kmetijskih pridelkov in storitve na kmetiji, 2008).

Za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji mora nosilec dejavnosti pridobiti dovoljenje, ki ga na njegovo zahtevo izda pristojna upravna enota, če nosilec izpolnjuje predpisane pogoje (Kulovec in sod., 2002).

2.2.2 Obdavčitev dopolnilnih dejavnosti na kmetiji

Dopolnilne dejavnosti na kmetiji se, čeprav so povezane s kmetijsko proizvodnjo, v okviru davčne zakonodaje ne obravnavajo kot kmetijstvo, pač pa kot katerakoli pridobitna dejavnost. Dohodki kmetov, ki so nosilci dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, so obdavčeni z davkom od dohodkov iz dejavnosti, ki je eden tistih dohodkov, ki so ob koncu leta obdavčeni tudi z dohodnino. Osnova, s katero nosilec dopolnilne dejavnosti vstopa v dohodninsko obdavčitev, se lahko ugotavlja na dva načina: po normiranih odhodkih (70% ustvarjenih prihodkov) in po dejanskem dohodku (razlika med prihodki in odhodki). Od izbranega načina ugotavljanja davčne osnove je odvisno tudi vodenje evidenc. V skladu z Zakonom o dohodnini lahko davčni zavezanec pri ugotavljanju davčne osnove zahteva upoštevanje normiranih odhodkov, če izpolnjuje naslednje pogoje: zanj ne obstaja obveznost vodenja poslovnih knjig in evidenc po drugih predpisih, njegovi prihodki iz dejavnosti v zadnjih zaporednih 12 mesecih, z vključno mesecem oktobrom tekočega leta, ne presegajo 42.000 €, ne zaposluje delavcev. V primeru dejanskega dohodka ima zavezanec možnost evidentirati poslovne dogodke po sistemu enostavnega ali dvostavnega knjigovodstva. Enostavno knjigovodstvo lahko vodi pod pogojem, da v zadnjem letu ni prekoračil dveh od teh meril: povprečno število delavcev ne presega tri, letni prihodki so nižji od 42.000 €, povprečna vrednost aktive ne presega 25.000 € (Predelava kmetijskih pridelkov in storitve na kmetiji, 2008).

2.2.3 Sistem davka na dodano vrednost

Dopolnilna dejavnost in kmetijska oz. gozdarska dejavnost, obdavčena po katastru, se pri vključevanju v sistem davka na dodano vrednost (DDV) obravnavata ločeno (Predelava kmetijskih pridelkov in storitve na kmetiji, 2008).

1. Sistem DDV in dopolnilna dejavnost: Pri dopolnilnih dejavnostih prag za obvezno vključitev v sistem DDV predstavlja višina obdavčljivega prometa. Tako smo obračunavanja DDV oproščeni, če v obdobju zadnjih 12 mesecev nismo presegli zneska 25.000 € obdavčljivega prometa. Lahko pa se v sistem vključimo prostovoljno.
2. Sistem DDV in kmetijska dejavnost: Z vidika davka na dodano vrednost so kmetije lahko zavezanci za DDV ali upravičenci do pavšalnega nadomestila vstopnega DDV, nikakor pa ne oboje.

Pavšalno nadomestilo lahko uveljavljajo kmetijska gospodarstva, ki niso vključena v sistem davka na dodano vrednost kot davčni zavezanci, pač pa pridobijo dovoljenje za uveljavljanje pavšalnega nadomestila, imajo pri dobavi blaga in storitev davčnim zavezancem pravico do uveljavljanja pavšalnega nadomestila. S tem je kmetom na pavšalen način 'poračunan' vstopni DDV, ki ga plačajo ob nabavah sredstev za kmetijsko pridelavo. Pavšalno nadomestilo je od uveljavitve Zakona o DDV 1. julija 1999 znašalo 4 % od odkupne vrednosti, s 1. januarjem 2010 pa se pavšalno nadomestilo podvoji. Kupci – davčni zavezanci, bodo ob predložitvi dovoljenja za uveljavljanje pavšalnega nadomestila kmetom dolžni k plačilu prišteti 8 % dodatka, ki ga bodo pri obračunu uveljavljali kot odbitni DDV. Dolžnost upravičencev do pavšalnega nadomestila je, da sestavijo obračun pavšalnega nadomestila in ga predložijo davčnemu organu do 31. januarja za preteklo koledarsko leto. Sestavijo ga na podlagi računov za prodane pridelke, ki jih izda kupec, hraniti pa jih morajo še 10 let (Dvig pavšalnega nadomestila DDV za kmete, 2010).

Davčni zavezanec: Način vključitve je lahko obvezen ali prostovoljen. Obvezen je takrat, ko davčni zavezanec, predstavnik gospodinjstva, ki dobavlja blago in storitve v okviru osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, kot jo določajo predpisi o dohodnini, presega višino 7.500 evrov skupnega dohodka te dejavnosti v okviru kmečkega gospodinjstva za zadnje koledarsko leto (davčni organ mu izda identifikacijsko številko za DDV po uradni dolžnosti) (Davek na dodano vrednost - pojasnila, 2010). Če se kmet odloči za prostovoljen vstop, mora biti davčni zavezanec najmanj 5 let. Pri vsaki prodaji svojih pridelkov in storitev kmet zaračunava kupcem DDV in ga odvaja državi. Od kupca oz. države dobi povrnjen ves vstopni DDV, plačan ob nakupu blaga in storitev za

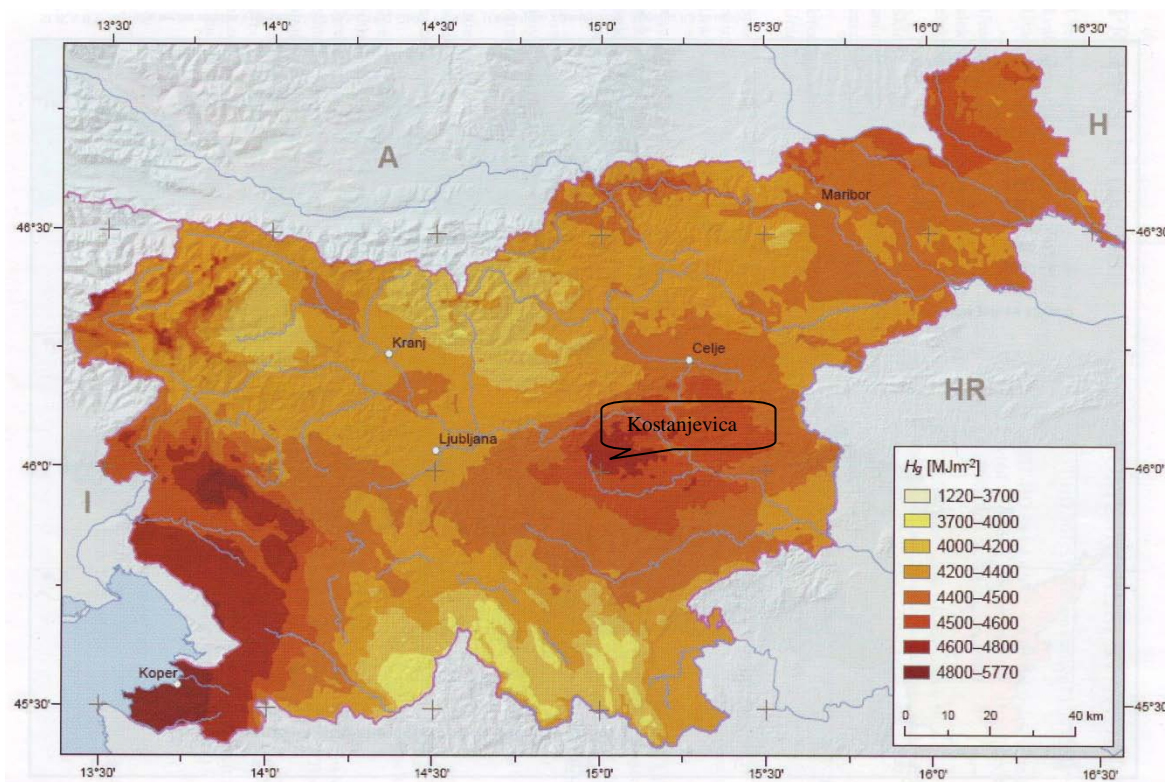
opravljanje dejavnosti. Poleg tega pa mora voditi tudi knjigo prejetih in izdanih računov, povezanih z DDV ter oddajati obračun DDV (Kavčič, 2008).

Na majhnih in ekstenzivnih kmetijah (razmeroma široko razmerje med vrednostjo prodaje in vrednostjo nabav) je status pavšalnega zavezanca praviloma ugodna izbira, saj ni potrebno voditi evidenc in pripravljati obračunov, ki bi bili za kmete marsikdaj tudi finančno neugodni. Na kmetijah z bolj intenzivno proizvodnjo in na kmetijah, ki so v obdobju večjih investicij, pa je rezultat praviloma ugodnejši, če kmet postane zavezanec za DDV. Praviloma večina kmetij finančno pridobi z vstopom v sistem DDV, vendar so pogosto razlike majhne. Zato je v Sloveniji največ upravičencev do pavšalnega nadomestila (Kavčič, 2008).

2.3 SONČNA ELEKTRARNA KOT DOPOLNILNA DEJAVNOST NA KMETIJI

2.3.1 Ugodnost naravnih razmer za postavitve sončnih elektrarn v Sloveniji

Na naslednji sliki je prikazano sončno obsevanje Slovenije, kjer je razvidno, da je največ sončnega obsevanja na Primorskem, nekaj manj v vzhodni in severovzhodni Sloveniji, najmanj pa na jugu in severu. Kmetija Tratar, ki se nahaja v občini Šentrupert (označeno na spodnji sliki), spada v območje z največjo količino sončnega obsevanja, zato ima velik potencial za pridobivanje električne energije s sončno elektrarno.

Slika 2: Globalno sončno obsevanje na vodoravno ploskev – energija, letno povprečje v MJ/m^2 (Lenardič, 2009)

2.3.2 Sestavni deli za postavitve sončne elektrarne

Za postavitve sončne elektrarne na gospodarskem objektu (npr. na strehi gospodarskega poslopja) potrebujemo naslednje sestavne dele: fotonapetostne module, razsmernike, kable, stikala in varovalke.

Fotonapetostni moduli

Sončna celica je osnovni element, s katerim energijo svetlobe pretvarjamo v električno energijo. Najpogostejši osnovni material za izdelavo sončnih celic je silicij, uporabljajo pa se tudi drugi materiali. Sončne celice so v osnovi polprevodniške diode z veliko površino. Delovanje sončnih celic temelji na dejstvu, da lahko energija svetlobe, ki vpada na kristalno mrežo polprevodnika, ob določenih pogojih izbija elektrone, kar v materialu vodi k nastanku dodatnih vrzeli (Lenardič, 2009).

Vrste sončnih celic (značilnosti so predstavljene v spodnji tabeli) (Lenardič, 2009):

- Silicijeve kristalne sončne celice
 - Klasične mono- in polikristalne silicijeve sončne celice
 - EFG – sončne celice
 - Dvostranske kristalne sončne celice
 - Tankoplastne kristalne sončne celice
 - Polikristalne sončne celice v obliki traku
 - Mikrokristalne sončne celice
 - Krogelne kristalne sončne celice
- Silicijeve amorfne sončne celice
 - Klasične silicijeve amorfne sončne celice
 - Večslojne amorfne sončne celice
- Hibridne sončne celice (HIT)
- Sončne celice iz baker-indijevega selenida
- Sončne celice iz kadmijevega telurida
- Sončne celice iz drugih materialov
- Prosojne sončne celice
 - Prosojne kristalne sončne celice
 - Prosojne amorfne sončne celice

Preglednica 2: Značilnosti najpogosteje uporabljenih sončnih celic (Lenardič, 2009)

Material	Debelina (v mm)	Učinkovitost (v %)	Oblika/Barva
Silicij			
Monokristalne sončne celice	0,3	14-20	Kvadratne oblike ali kvadratne s prisekanimi (zaobljenimi) vogali / temno modra, črna z AR plastjo, sive brez AR plasti
Polikristalne sončne celice	0,3	13-15	Kvadratne oblike / modra z AR plastjo, srebrno siva brez AR plasti
EFG sončne celice	0,28	14	Pravokotne ali kvadratne oblike / modra z AR prevleko
Hibridne sončne celice (HIT)	0,2	18	Kvadratne oblike / temno modra do črna
Tankoplastne kristalne sončne celice	0,13	8	Kvadratne oblike v obliki trakov / modra z AR prevleko
Amorfne sončne celice	0,0001 do 3 substrat	10	Oblika po izbiri / rdeča – modra, črna
Drugi materiali			
CIS/CIGS (baker-indijev selenid)	0,003 +3 substrat	10 (modul)	Oblika po izbiri / črna
CdTe (kadmijev telurid)	0,008 +3 substrat	9 (modul)	Oblika po izbiri / temno zelena, črna

Fotonapetostni modul je najmanjši, ob okvari še zamenljivi del fotonapetostnega polja oz. sončnega fotonapetostnega generatorja. Najpogosteje delimo module glede na vrsto uporabljenih sončnih celic ali glede na namen uporabe. Ponavadi so moduli okvirjeni z aluminijastim okvirjem, lahko pa so tudi brez okvirja ali imajo okvir iz drugih materialov. Moduli morajo ustrezati predpisanim standardom, ki določajo električne in tudi mehanske lastnosti modulov, kar zagotavlja njihovo dolgotrajno, zanesljivo in varno delovanje. Fotonapetostni modul je v osnovi električno zaporedna vezava (enakih) sončni celic (Lenardič, 2009).

Vrste fotonapetostnih modulov so naslednje (Lenardič, 2009):

- Fotonapetostni moduli iz kristalnih celic
- Fotonapetosni moduli iz amorfnega silicija
- Fotonapetostni modul iz CdTe in CIS

- Prosojni fotonapetostni moduli
 - Prosojni moduli iz klasičnih kristalnih sončnih celic
 - Prosojni moduli iz prosojnih kristalnih sončnih celic
 - Prosojni tankoplastni moduli
 - Fleksibilni in dvostranski prosojni fotonapetostni moduli

Površina, ki je potrebna za namestitev sistema z določeno močjo, je odvisna od vrste uporabljenih modulov in načina namestitve. Za vodoravno nameščanje modulov na ravne strehe ali za nameščanje na poševne strehe v eni ravnini (na primer na klasično z opeko krito streho) veljajo naslednje vrednosti (glej spodnjo tabelo) (Lenardič, 2009):

Preglednica 3: Okvirna površina, potrebna za namestitev elektrarne z močjo 1kW (Lenardič, 2009)

Vrsta modula	Površina (v m²)
Monokristalni moduli	7-9
Polikristalni (EFG) moduli	8-9
Polikristalni moduli	9-11
CIS - moduli	11-13
CdTe - moduli	11-13
Moduli iz amorfne silicija	16-20

Razsmerniki

Razsmernik je najpomembnejši del povezave fotonapetostnega sistema z javnim elektroenergetskim omrežjem. Naloga razsmernika je preoblikovati enosmerne vhodne veličine (napetost, tok,...) v izmenične izhodne veličine. Zaradi stikalnega načina delovanja osnovo razsmernika namreč predstavlja stikalni mostič, zato mora razsmernik ustrezati strogim kriterijem, določenim z veljavnimi standardi. Dober razsmernik v širokem območju vhodnih napetosti deluje v načinu MPP (maximum power point), kar omogoča dobro učinkovitost delovanja in s tem največjo pretvorjeno moč v širokem obsegu vhodnih napetosti oz. jakosti sončnega sevanja. Glede na način delovanja ločimo omrežne komutirane razsmernike in razsmernike z lastno komutacijo (Lenardič, 2009).

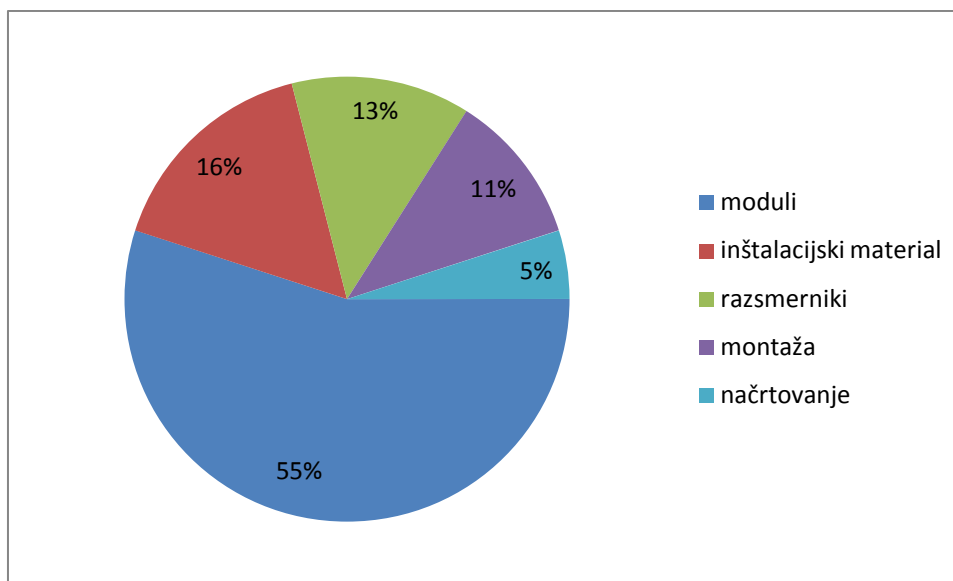
Kabli, stikala in varovalke

Fotonapetostni moduli so praviloma že opremljeni s priključnimi dozami in konektorji, ki omogočajo enostavno povezovanje s predkonfekcioniranimi kabli z določenimi dolžinami, kar omogoča hitro in zanesljivo povezovanje modulov, obenem pa zagotavlja tudi dolgotrajno zanesljivo delovanje pol modulov in s tem celotnega fotonapetostnega sistema oz. sončne elektrarne. Kabli in konektorji so del t.i. systemske tehnike. Systemska tehnika je sicer širši pojem kot samo ožičenje, saj zajema vse elemente razen fotonapetostnih modulov, akumulatorskih baterij in bremen. Kabli so zelo pomemben del te skupine, njihovo pravilno dimenzioniranje pa sodi med najpomembnejše korake načrtovanja fotonapetostnih sistemov (Lenardič, 2009).

Varovalke, stikala in drugi elementi ožičenja lahko pomembno prispevajo k zanesljivemu delovanju fotonapetostnih sistemov. Ustrezno dimenzionirana stikala omogočajo enostavno in varno vzdrževanje celotnih sistemov, saj z njimi vklapljammo oz. izklapljammo posamezne dele, kot so nizi ali polja modulov, posamezni razsmerniki in podobno (Lenardič, 2009).

2.3.3 Stroški gradnje in vzdrževanja

Klasični fotonapetostni sistemi, nameščeni na strehah ali na tleh, v povprečju znašajo približno 5000 €/kWp inštalirane moči. Cena z močjo dokaj linearno narašča, tako da za velike sisteme v povprečju dosega 5 mio €/MWp. Cene sistemov s sledilniki so višje, odvisno od vrste uporabljenega sledilnika (enoosni, dvoosni), lahko pa dosega tudi do 8000 €/kWp. Dražji so sistemi le v izjemnih primerih, na primer pri zahtevnih arhitekturnih zasnovah z vgrajenimi (lahko premičnimi) fotonapetostnimi moduli, prosojnimi ali obarvanimi moduli ipd. Sistemi iz tankoplastnih modulov so cenejši, cene se gibljejo med 3500 €/kWp in 4000 €/kWp. Cena nameščene sončne elektrarne mora poleg nabavne cene sistema zajemati tudi stroške vzdrževanja in nadzora. V strukturi cene zajemajo moduli približno 55 %, razsmerniki 13 %, nekaj več kot 15 % zajema inštalacijski material, montaža zahteva nekaj več kot 10 %, ostalo pa načrtovanje in dokumentiranje sistema (Lenardič, 2009).

Slika 3: Porazdelitev stroškov načrtovanja in gradnje omrežnega fotonapetostnega sistema (Lenardič, 2009)

Med stroške vzdrževanja prištevamo vse stroške, povezane z dogodki, ki jih moramo izvajati v času življenjske dobe fotonapetostnega sistema, da le-ta deluje nemoteno. Glede na naravo dogodkov ločimo redne in izredne stroške vzdrževanja. Redni stroški so načrtovani stroški, ki jih lahko brez težav predvidimo pri načrtovanju sistema, zajemajo pa na primer, periodične vizualne preglede sistema, kontrolo spojev, po potrebi košnjo trave ipd. Višina rednih stroškov je glede na izkušnje iz prakse ocenjena na $<0,1\%$ investicije letno. Izredni oz. nenačrtovani stroški vzdrževanja pa so vsi tisti stroški, ki jih ne moremo z gotovostjo napovedati vnaprej. V to skupino spadajo na primer nepredvidene okvare razsmernikov ali drugih elementov sistema, udari strel, mehanske poškodbe modulov ipd. Nenačrtovani stroški so ocenjeni na 0,05 do 0,2 % investicije letno. Skupni stroški vzdrževanja tako dosegajo 3-8 % investicije, kar je pri načrtovanju seveda treba upoštevati (Lenardič, 2009).

2.3.4 Upravni in tehnični postopki

Prvi korak, ki ga moramo opraviti pred gradnjo sončne elektrarne, je ocena, ali za poseg potrebujemo gradbeno dovoljenje ali ne. Po določilih Uredbe o vrstah objektov glede na zahtevnost namestitvev fotonapetostnega sistema na objekt spada med investicijko – vzdrževalna dela, za kar pridobitev gradbenega dovoljenja ni potrebna (Lenardič, 2009).

Gradbeno dovoljenje je sicer potrebno pridobiti v vseh primerih, razen če gre za enostaven gradbeni objekt ali investicijsko vzdrževanje, hkrati pa je proizvodnja električne energije iz fotonapetostne elektrarne namenjena za lastne potrebe. Se pravi, da je za vse elektrarne, ki oddajajo električno energijo v omrežje, treba pridobiti gradbeno dovoljenje. Jasna pravila so dana tudi o pridobitvi deklaracije o napravi fotonapetostni elektrarni, kjer piše, da objekt potrebuje uporabno dovoljenje. Uporabno dovoljenje pa je mogoče pridobiti na podlagi veljavnega gradbenega dovoljenja in tehničnega prevzema fotonapetostne elektrarne (Dileme o gradbenih dovoljenjih, 2010).

Projektna dokumentacija zajema več dokumentov. Dokumentiranje sistema oz. načrtovanih del zajema (Lenardič, 2009):

- idejni projekt
- projekt za razpis (pri večjih naročilih ali javnih naročilih)
- projekt za izvedbo
- projekt izvedenih del.

Investitor mora po zaključku gradnje elektroenergetskemu inšpektorju predložiti več dokumentov oz. dokazil (Lenardič, 2009):

- meritve izolacijskih upornosti,
- meritve ozemljitve,
- poročilo o preskusu ločilnega mesta,
- projekt izvedenih del.

Pogodba o priključitvi, ki jo skleneta lastnik oz. investitor elektrarna in pristojno elektrodistribucijsko podjetje, ureja medsebojne obveznosti obeh strank, in ko jo podpišeta obe strani, je elektrarna priključena na javno elektroenergetsko omrežje. Zapositi moramo tudi za status kvalificiranega proizvajalca.

2.3.5 Cene električne energije, proizvedene iz obnovljivih virov energije

Z Uredbo o podporah električni energiji, proizvedeni iz obnovljivih virov energije z dne 18.5.2009 je Vlada RS predpisala tudi odkupne cene elektrike (glej spodnjo tabelo). Cena je odvisna od velikosti elektrarne, mesta postavitve in od leta, v katerem je elektrarna začela delovati oz. začela prodajati elektriko. Če zgradimo elektrarno, integrirano v ovoj stavbe (v streho ali fasado), je mogoče doseči odkupno ceno, ki velja za integrirane sončne elektrarne, ki je 15% višja od odkupne cene, ki je veljavna za elektrarne, postavljene na streho. Za vsakih 10% nepovratnih sredstev se cena subvencioniranega dela električne energije zmanjša za 5%.

Preglednica 4: Odkupne cene elektrike (Uredba o podporah električni energiji, pridobljeni iz obnovljivih virov energije. Uredba o podporah električni energiji, proizvedeni iz obnovljivih virov energije, 2009)

Cena v EUR/MWh			
leto začetka delovanja	na stavbah	integrirana	na tleh
2009 (polna)			
Mikro (<50 kWp)	415,46	477,78	390,42
Mala (<1MWp)	380,02	437,03	359,71
Srednja (<5 MWp)	315,36	362,67	289,98
2010 (-7%)			
Mikro (<50 kWp)	386,38	444,34	363,09
Mala (<1MWp)	353,42	406,44	334,53
Srednja (<5 MWp)	293,28	337,28	269,68
2011 (-14%)			
Mikro (<50 kWp)	357,30	410,89	335,76
Mala (<1MWp)	326,82	375,85	309,35
Srednja (<5 MWp)	271,21	311,90	249,38
2012 (-21%)			
Mikro (<50 kWp)	328,21	377,45	308,43
Mala (<1MWp)	300,22	345,25	284,17
Srednja (<5 MWp)	249,13	286,51	229,08

2.3.6 Sončne elektrarne v Sloveniji

V Sloveniji je bila sprva izgradnja sončnih elektrarn razmeroma skromna in omejena na otočne samostojne sisteme (Papler in Bojnec, 2010). Prva sončna elektrarna v Sloveniji je bila priključena na električno omrežje leta 2001. V letu 2006 je bilo na kmetijskih objektih

zgrajeno 35,6 kW sončnih elektrarn, in sicer v Osrednji slovenski regiji (spodnja tabela). Vlaganja v sončne elektrarne na kmetijskih objektih se povečujejo z letom 2008, ko je bilo v okviru ukrepa 311 tudi prvič omogočanje sofinanciranja tovrstnih naložb.

Preglednica 5: Rast instaliranih sončnih elektrarn na kmetijskih objektih 2006-2008 (kW) (Papler in Bojnec, 2010)

	2006	2007	2008	Skupaj (kW)	Skupaj (%)
Gorenjska	0,0	109,6	125,7	235,4	44,3
Goriška	0,0	4,5	0,0	4,5	0,8
Osrednje-slovenska	35,6	0,0	67,2	102,8	19,3
Zasavska	0,0	0,0	15,7	15,7	3,0
Savinjska	0,0	0,0	42,1	42,1	7,9
Koroška	0,0	0,0	71,4	71,4	13,4
Podravska	0,0	0,0	4,2	4,2	0,9
Pomurje	0,0	0,0	55,4	55,4	10,4
Skupaj	35,6	114,1	381,8	531,5	100,0

Preglednica 6: Investiranje v sončne elektrarne na kmetijskih objektih glede na velikostni razred instalirane moči (Papler in Bojnec, 2010)

Velikost Leto	Do 3 kW		3-10 kW		10-20 kW		20-36 kW		36-50 kW		nad 50 kW	
	Št.	kW	Št.	kW	Št.	kW	Št.	kW	Št.	kW	Št.	kW
2006	0	0	0	0	0	0	1	35,6	0	0	0	0
2007	0	0	1	4,5	1	19,8	0	0	0	0	1	89,8
2008	1	1	4	26,5	3	39,4	4	113,4	1	48,3	2	153,2
Skupaj	1	1	5	31,0	4	59,2	5	149,0	1	48,3	3	243,0
Delež (%)	5,3	0,2	26,3	5,8	21,1	11,2	26,3	28,0	5,3	9,1	15,8	45,7

V strukturi investiranja v sončne elektrarne na kmetijskih objektih glede na instalirano moč so pomembne največje elektrarne moči nad 50 kW, glej zgornjo tabelo. Po številu so pomembne tudi manjše sončne elektrarne, medtem ko v proizvodnji električne energije tudi srednje velike elektrarne moči od 20–36 kW. Pri razvoju imajo pomembno vlogo tudi ukrepi in nepovratna sredstva programa razvoja podeželja.

Država tudi spodbuja pridobivanje alternativnih virov energije in trenutno trg sončne energije še ni zasičen. Zato konkurentov tako rekoč ni. Slovenija se je zavezala do leta

2020 doseči 25% delež obnovljivih virov energije v končni porabi energije. Da ima fotovoltaika izjemno prihodnost v sektorju obnovljivih virov energije je prepričan Uroš Merc iz podjetja Bisol, ki je za časopis Dnevnik povedal, da bi lahko do leta 2020 fotovoltaika predstavljala 12% delež električne energije v EU (Slovenija po deležu obnovljivih virov energije na repu držav članic Evropske unije, 2009).

3 MATERIAL IN METODE

3.1 POSLOVNI NAČRT

3.1.1 Elementi poslovnega načrta

Poslovni načrt je način sistematičnega opredeljevanja celotne poslovne aktivnosti. Naloge, oziroma nameni izdelave poslovnega načrta so naslednji (Kovač, 1990):

- Poslovni načrt je način obdelovanja naše poslovne zamisli.
- Poslovni načrt je operativno orodje, ki nam pomaga pri graditvi praktične poslovne dejavnosti.
- Poslovni načrt je sredstvo medsebojne komunikacije podjetniške skupine in oblika seznanjanja drugih z našo poslovno dejavnostjo.
- Poslovni načrt je vodič za ugotavljanje naše pravne, finančne in podjetniške sposobnosti.

Poslovni načrt omogoča preizkus alternativnih poslovnih zamisli, različnih strategij in taktik, ki zmanjšujejo stroške in tveganja poslovnih odločitev. Mora biti objektivni, kritičen pretres naših poslovnih zamisli, tudi tistih postavk, ki jih manj poznamo in se jih običajno izogibamo.

Temeljne sestavine poslovnega načrta so (Kovač, 1990):

- Povzetek (ocen poslovne zamisli, možnosti in strategija, način financiranja, ciljno tržišče, konkurenčne prednosti, finančni rezultat, podjetniška skupina, pravna oblika podjetja).
- Opis proizvoda (ocena panoge, podjetja, proizvodnje, strategija vstopa in rasti).
- Načrt proizvodnje (tehnologija, geografska lokacija kapacitet, ekologija, obseg proizvodnje).
- Razvoj proizvodnje (razvojni cilji in problemi, izboljšave proizvoda, problem dizajna, novi proizvodi, intelektualne pravice in patenti).
- Raziskava trga (velikost trga, kupci, konkurenca, tržni delež, prodaja).
- Tržna analiza (marketing, distribucijski kanali, določanje cen, reklama, servis).

- Ekonomika poslovanja (dohodek, stroški, dobiček, prag rentabilnosti).
- Podjetniške finance (bilanca stanja in bilanca uspeha, analiza gotovinskih tokov, načini financiranja investicij).
- Finančni obračun (finančna zakonodaja, davčni sistem in način finančnega obračuna).
- Problemi in kritična tveganja.
- Splošen terminski načrt in obveznosti.
- Podjetniška ekipa in organizacija podjetja (lastniki, managerji, delavci, notranja ureditev podjetja).
- Pravna ureditev podjetja (registracija, pogodba, statut).
- Dodatni dokumenti.

Za poslovna načrta, ki ju obravnavam v diplomski nalogi, je bilo potrebno zbrati podatke iz različnih virov, predvsem iz raznih dokumentov:

- Najpomembnejši vir sta bili obe predlogi za izdelavo poslovnega načrta. Za ukrep 112 je bila uporabljena predloga iz prijavnega obrazca (Javni razpis za ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij, 2009), pri ukrepu 311 pa je bil uporabljen priročnik za izdelavo poslovnega načrta (Javni razpis za ukrep 311, 2009).
- Natančna velikost kmetije pa je bila pridobljena iz zemljiško knjižnega izpiska.
- Neposredna in izravnalna plačila so bila vzeta iz odločbe ARSKTP.
- Cena in količina prodanega mleka je bila pridobljena iz plačilnih list, količina proizvedenega mleka pa iz sumarnika AP kontrole. Število GVŽ (v nadaljevanju glav velike živine) je razvidno iz centralnega registra govedi.
- Ocena variabilnih in fiksnih stroškov je pridobljena iz shranjenih računov.

Preostali potrebni podatki za izdelavo poslovnega načrta so bili zbrani na samem licu mesta (na kmetiji Tratar). To velja za podatke, kot na primer: podatki o infrastrukturi in opremljenosti kmetije (popis kvadrature, strojev in opreme), podatki o delovni sili, njihovi izobrazbi. Jaz sem v svojih izračunih pri ukrepu 112 upošteval še nespremenjen razpis (vrednost ene točke je enaka 200 €), celotna razpisna dokumentacija ukrepa pa je dostopna na spletni strani MKGP (Javni razpisi. – ukrep 112, 2009).

3.1.2 Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT/PSPN analiza)

Swot analiza je sestavni del vsakega dobrega poslovnega načrta. Kratica SWOT oz. PSPN pomeni prednosti (strengths), slabosti (weaknesses), priložnosti (opportunities), nevarnosti (threats). Prednost pred konkurenco je vsaka sposobnost podjetja, s katero lahko doseže določene cilje. Slabosti so tiste aktivnosti podjetja, ki lahko ovirajo ali zadržujejo doseganje opredeljenih ciljev. Priložnosti so razmere v zunanjem okolju. Z njihovo pravilno in natančno uporabo ima podjetje možnost, da doseže svoje cilje. Nevarnosti pa so tisti dejavniki v okolju, ki lahko ogrozijo doseganje zelenih ciljev in na katere podjetje nima velikega vpliva (Bell, 1988).

SWOT analiza se lahko začneja z iskanjem odgovorov na vprašanje, kateri poslovni rezultati podjetja (rentabilnost, ekonomičnost, stopnja pokritja, stopnja rasti realizacije, tržni delež podjetja, itd.) so boljši ali slabši od planiranih velikosti v preteklosti oz. boljši ali slabši od dosežkov konkurence. V naslednjem koraku izdelave SWOT analize moramo odgovoriti na vprašanje, katere podstrukture in njihove sestavine ter procesi v podjetju so več ali manj prispevali k poslovni uspešnosti podjetja. Podstrukture lahko delimo po naslednjem ključu (Pučko, 1996):

- Materialne podstrukture:
 - Podstruktura proizvodov (proizvodni oziroma prodajni program).
 - Proizvodno-tehnološka podstruktura.
 - Tržna podstruktura (celotni sklop trženja s tržnimi pozicijami podjetja vred).
 - Raziskovalno-razvojna podstruktura (lahko jo obravnavamo v sklopu tehnološke podstrukture).
- Nematerialne podstrukture:
 - Finančna podstruktura
 - Kadrovska podstruktura
 - Organizacijska podstruktura

Drugi del SWOT analize predstavlja zunanja analiza, ki ocenjuje okolje, v katerem podjetje deluje. Okolje, kjer posluje podjetje, je sestavljeno iz več področij:

- družbenoekonomsko področje (ekonomski, demografski, socialni in drugi dejavniki),
- področje znanosti in tehnologije (razvoj znanosti, razvoj tehnologije in tehnike, ipd.),
- področje konkurence (dobavitelji, kupci, novi konkurenti, ipd.) in
- družbenopolitično okolje (zakonodaja, lastniški odnosi, pogoji poslovanja, ipd.).

Zunanja analiza obsega zbiranje informacij iz okolja ter njihovo analiziranje. Kakovost zunanje analize je v veliki meri odvisna od števila virov podatkov, količine podatkov, ki jih uporabimo, in različnosti področij, na katere se podatki nanašajo. Vse to zahteva sistematičnost njihovega pridobivanja, kjer si lahko pomagamo z javnimi bazami podatkov, tržnimi poročili, brošurami, strokovnimi publikacijami, intervjuji s kupci, dobavitelji, konkurenti in drugimi viri informacij. Interna analiza postane uporabna šele, ko njena spoznanja prenesemo v strategije. Pomembno je, da strategije oblikujemo tako, da prednosti izkoristimo, slabosti odstranimo ter razvijemo strategijo v smeri prihodnjega izrabljanja priložnosti in izogibanja nevarnostim (Pučko, 1996).

3.2 KAZALNIKI EKONOMSKE UPRAVIČENOSTI NALOŽBE

3.2.1 Neto sedanja vrednost (NSV)

Neto sedanja vrednost je razlika med sedanjo vrednostjo koristi (prilivi) in sedanjo vrednostjo odlivov obravnavane investicije (glej spodnjo formulo (Kavčič, 2008):

$$NSV = \sum_{i=1}^t \frac{NDT_i}{(1+r)^i}$$

NDT... neto denarni tokovi

r.....diskontna stopnja

i.....čas

Neto sedanja vrednost je vsota vseh prihodnjih pričakovanih denarnih tokov, diskontiranih na sedanjo vrednost.

3.2.2 Interna stopnja donosnosti (ISD)

Interna stopnja donosa je tista diskontna stopnja, pri kateri je neto sedanja vrednost enaka 0. Pove tudi višino obrestne mere, ki jo lahko plača investitor za posojilo, ne da bi utrpel izgubo, če vso naložbo financira s posojilom. ISD lahko izračunamo le s poskusi (variramo diskontno stopnjo), v Excelu ali podobnih programih oz. s finančnim kalkulatorjem. Interno stopnjo donosa uporabimo tako, da jo primerjamo z zahtevano stopnjo donosa. Če je zahtevana stopnja donosa večja od interne stopnje donosa investicijskega projekta, potem je naložba sprejemljiva.

V Excelu izračunamo interno stopnjo donosnosti tako, da vstavimo funkcijo IRR, v okno Values vstavimo vse denarne tokove, ki jih imamo na razpolago in Excel nam nato vrne rezultat.

Pri metodi poskusov in napak si pomagamo z naslednjo formulo (glej spodaj, Kavčič, 2008):

$$ISD = A + \left[(B - A) * \frac{C}{C - D} \right]$$

A...(najvišja) diskontna stopnja, ki nam (še) da pozitivno NSV

B...(najnižja) diskontna stopnja, ki nam (že) da negativno NSV

C...NSV pri nižji diskontni stopnji (=pozitivna)

D...NSV pri višji diskontni stopnji (=negativna)

4 REZULTATI

4.1 POSLOVNI NAČRT ZA UKREP POMOČ MLADIM PREVZEMNIKOM KMETIJ

4.1.1 Osnovni podatki o kmetiji

Kmetija Tratar je družinska, večgeneracijska kmetija. S kmetijstvom se ukvarja že več rodov. Prejšnji rodovi so se ukvarjali z dojljami in žganjem kop. Ko je kmetijo prevzel oče smo začeli z oddajo mleka in tako je še danes. Nihče od članov kmetije ni redno zaposlen izven kmetije.

Kmetija leži v vasi Kostanjevica na nadmorski višini 550m v občini Šentrupert. Zaradi strmih travnikov spadamo v območje OMD. Kmetija je zaščiten. Velikost kmetije je 25 ha od tega je 12,91 ha gozda in 12,09 ha travnikov, pašnikov in njiv. Vse njive so posejane s travinjem, tako da pridelamo samo seno in travno silažo. Poleg svoje zemlje imamo v najemu še 7 ha travnikov, tako da obdelujemo 17,79 ha. Smo usmerjeni v pridelavo mleka. Imamo rjavo in črno belo pasmo krav. Vključeni smo v kmetijski okoljski program (KOP) in sicer izvajamo podukrepe Sonaravna reja domačih živali (REJ) in košnjo strmih travnikov (Nagib 35 - 50% (S35) in Nagib nad 50% (S50)). Delež dohodka iz kmetijske dejavnosti v skupnem dohodku gospodinjstva je 100%.

Pri osnovnih podatkih o kmetiji so pomembne tudi kapacitete kmetijskih poslopij (glej prilogo C). Iz priloge C je razvidno, da je na kmetiji Tratar 609 m² gospodarskih poslopij, od tega je zavarovanih dobrih 67%.

Kmetija Tratar je dobro tehnološko opremljena, kar je razvidno tudi iz priloge D. Vendar pa je potrebno strojni park nenehno posodabljati, za kar je potrebno veliko finančnih sredstev. Med možnimi javnofinančnimi viri za posodobitev strojnega parka je tudi ukrep enkratne finančne podpore mladim prevzemnikom kmetij (ukrep 112).

V poslovnem načrtu je potrebno navesti podatek o vrednosti proizvodnje ter bruto dodani vrednosti (v nadaljevanju BDV). Ta odstavek vloge poslovnega načrta se razlikuje za tiste

prevzemnike, ki vodijo knjigovodstvo, in za tiste, ki knjigovodstva ne vodijo. Prvi izračunajo BDV po sistemu prihodka, drugi pa po sistemu pokritja. Ker kmetija Tratar ne vodi knjigovodstva, bom uporabil slednjega (glej prilogo E):

Kontrolni izračun (glej prilogo E):

BDV = pokritje po vrstah proizvodov skupaj - stroški (a+b+c+d) = 21.733 € - 5.000 €

BDV = 16.733 €

V naslednjem delu poslovnega načrta je potrebno izračunati število polnih delovnih moči (glej prilogo F). Na kmetiji Tratar živimo in delamo štirje člani družine, pri čemer je le en član kmetijski zavarovanec (oče), mati je gospodinja, z bratom pa sva študenta. Število polnih delovnih moči tako znaša 2,4.

Gospodarska vitalnost kmetije ob predložitvi vloge je naslednja:

Bruto prihodek kmetijskega gospodarstva na enoto polne delovne moči (v nadaljevanju PDM): $\text{€PDM} = 39.520\text{€} / 2,4 = 16.467 \text{ €}$

4.1.2 Opis potreb in razvojnih ciljev

V tem delu poslovnega načrta moramo narediti informativni izračun prejetih sredstev na podlagi doseženih točk. Kmetija Tratar ima v uporabi 10,89 ha primerljivih kmetijskih površin, kar pomeni, da doseže 20 točk. Ker imam kot mladi prevzemnik končano kmetijsko izobrazbo 6. stopnje, se iz tega naslova pridobi 25 točk. Ker sem mlajši od 30 let in še nimam družine, dobim še dodatnih 12 točk. Vsota točk se poveča za 5, saj se na kmetiji izvajajo najmanj trije ukrepi SKOP oz. KOP. Dodatnih 12 točk je dodeljenih zaradi lokacije kmetijskega gospodarstva, ki se nahaja v hribovskem območju ter 8 točk zaradi lege v Jugovzhodni Sloveniji. Stroški iz naslova prevzema kmetije znašajo do 5.000 €, čemur ustreza 5 točk. Iz naslova zavarovanja iz kmetijskih dejavnosti ter kakovosti proizvodov, varnosti živil in dopolnilne dejavnosti na kmetiji ni doseženih točk. Tako je vseh doseženih točk skupaj 87 od vseh možnih 200. Vsaka točka je vredna 200 € (Javni razpis za ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij, 2009). Informativni izračun prejetih sredstev tako znaša 17.400 €. Točkovalnik in dosežene točke so razvidne iz priloge A.

Razvojni cilji oz. načrtovane naložbe za obdobje petih let po prevzemu kmetije v višini informativnega izračuna 17.400 € so v naslednji tabeli:

Preglednica 7: Načrtovane naložbe

Vrsta naložbe	Ocena vrednosti naložbe (v €)	Načrtovana časovna izvedba aktivnosti (informativno)
Prikolica MARATON TD	11.000	v letu 2013
Tračna žaga za les	10.000	v letu 2015

Na kmetiji je potrebno zamenjati kiper prikolico, saj se je že amortizirala (letnik 1987). Prav tako tudi ne ustreza več obsegu dejavnosti na kmetiji, saj je premajhna. Zamenjana bo z večjo prikolico MARATON TD, z nosilnostjo 10 ton (glej zgornjo tabelo). Za lastne potrebe bi potreboval tudi tračno žago za razrez lesa, saj ima kmetija v lasti slabih 13 ha gozda.

Vizija razvoja kmetije

V prihodnosti nameravam mlečno proizvodnjo in stalež živine povečevati po zmožnostih oz. ostati na isti ravni, saj v bližini ni možen zakup oz. nakup kmetijskih zemljišč. Ker je v zadnjem letu cena mleka padla za 33%, se to zelo pozna na skupnem prihodku kmetije, saj mlečna proizvodnja predstavlja skoraj edini vir prihodka. V Sloveniji se v zadnjem času povečuje zanimanje za domače surovo mleko in marsikdo je že izkoristil to tržno nišo s postavitvijo mlekomatov v večjih naseljih. Tudi naša kmetija bi na tak način lahko prišla do višje prodajne cene mleka, zaradi velik stroškov in oddaljenosti kmetije od večjih krajev pa zaenkrat še ne razmišljamo o tej naložbi. Po vsej verjetnosti pa bo potrebno kmetijsko dejavnost diverzificirati. V nadaljevanju bom predstavil investicijo v sončno elektrarno, ki bo nudila dodaten vir zaslужka. Ker je kmetija Tratar velika, je možnih še precej drugih usmeritev, ki bi jih bilo mogoče izkoristiti v prihodnosti. Dobo opremljen strojni park bi lahko v prihodnosti uporabili za nudenje strojnih uslug kot so baliranje, odvoz gnojevke, odvoz s kiper prikolico itd., vendar pa se v zadnjem času opremljenost vseh okoliških

kmetij povečuje, zato dolgoročno ni pričakovati večjega vira dohodka iz tega naslova. Nova investicija v tračno žago za les bi poleg uporabe za lastne namene omogočala tudi opravljanje storitev za druge, s čimer bi se prihodki kmetije povečali. Kmetija obsega dokaj veliko gozdnih površin, ki jih je mogoče uporabiti tudi za namene žganja kop, saj sem v preteklosti od očeta pridobil znanje o pridobivanju oglja. Trenutno so cene oglja prenizke, povpraševanja pa je malo, zato večjega zaslužka s pridelavo oglja ni, večji pomen ima ohranjanje tradicije že skoraj pozabljenega znanja. V svetu se povečuje trend zdrave prehrane, ki je povezana z ekološkimi kmetijskimi pridelki. Na kmetiji Tratar že sedaj ne uporabljamo fitofarmaceutskih sredstev in mineralnih gnojil, tako da bi se dokaj lahko, z malo truda, preusmerili v ekološko pridelavo in pridobili ekološki certifikat. V sklop kmetije spada tudi velik sadovnjak, ki se ga da še dodatno povečati. Trenutno je sadje v njem popolnoma ekološko, vsebuje pa tudi nekatere stare sorte jablan in hrušk, ki v Sloveniji izginevajo. Mogoče bi bilo urediti tudi sušilnico sadja. Cene ekoloških proizvodov so višje, kar bi zopet povečalo dohodek kmetije, po drugi strani pa je povpraševanja zaradi visokih cen relativno nizko.

4.2 POSLOVNI NAČRT ZA UKREP DIVERZIFIKACIJE V NEKMETIJSKE DEJAVNOSTI

4.2.1 Osnovni podatki o vlagatelju in naložbi

Osnovni podatki o kmetijskem gospodarstvu so opisani v poglavju 4.1.1. Zaradi vse slabših razmer v kmetijstvu, se je potrebno diverzificirati tudi v nekmetijske dejavnosti. Kot mladi prevzemnik kmetije se odločam o registraciji dopolnilne dejavnosti, katere prva investicija bo izgradnja sončne elektrarne na strehi (integrirana). Za to investicijo sem se odločil, ker v svetu čedalje bolj na pomenu pridobivajo alternativni viri energije, ki nimajo škodljivega učinka na podnebje (segrevanje ozračja,...). Osnovni namen sončne elektrarne je namreč proizvodnja električne energije, ki ne onesnažuje okolja. Z vsako proizvedeno kWh električne energije s sončno elektrarno prihranimo 0,7 kg emisije CO₂ v ozračju. Vrednost naložbe bi znašala 50.000 €, v kar bi bila vključena nakup in vgradnja PV-panelov s kvadraturu približno 100 m² in močjo 10 kW. Poleg tega pa so v ceno všteta tudi pripravljalna dela ter ureditev potrebne dokumentacije. Z investicijo bi začel na začetku

leta 2011 in jo zaključil do konca leta 2011. Investicija ne prinaša potreb po dodatni delovni sili. Pridobivanje energije za prodajo na kmetiji iz obnovljivih virov bo pripomoglo k dodatnemu zaslužku kmetije, prispevalo k izboljšanju socialnih in ekonomskih razmer na kmetiji ter hkrati ugodno vplivalo na okolje.

4.2.2 Analiza prodajnega in nabavnega trga

1. Analiza prodajnega trga

Načrt trženja in prodaje: Gre za prodajo energije, proizvedene s sončno elektrarno. Država za pridobivanje energije iz obnovljivih virov jamči 15 letni odkup vse proizvedene energije, tako da bo po vsej verjetnosti na začetku država tudi edini kupec. Na strani povpraševanja imamo torej opravka z zanesljivim odkupom celotne proizvodnje električne energije. Pridobljene elektrike ne uporabimo za svojo rabo, pač pa jo prek ločenega števca oddajamo v omrežje. Cena, po kateri jo oddajamo, je namreč višja od cene, ki jo plačujemo kot uporabnik. Razliko v ceni subvencionira država. Letno premijo, ki je dodatek na tržno ceno, določa država. Vsako pridelano kilovatno uro iz elektrarne prodamo elektrodistribucijskemu podjetju po ceni, ki je sestavljena iz letne premije in tržne cene. Letna premija je 0,34719 €/kWh. Zdaj je najnižja skupna cena za kilovatno uro elektrike iz sončne elektrarne 0,41089 €. Tržna cena je namreč stvar pogajanja in je recimo od 0,066 €/kWh pa do 0,089 €/kWh, odvisna je od distributerja in konkretnega projekta. Ker sem se odločil za graditev integrirane sončne elektrarne na strehi, v mojem primeru v začetnem letu 2011 odkupna cena znaša 410,89 €/MWh, v letu 2012 se bo cena znižala za 7% (zaradi naraščanja števila sončnih elektrarn), torej na 377,45 €/MWh nato pa cena ostaja ista do konca veljave zagotovljenega odkupa (do vključno leta 2026). Po tem času višja odkupna cena ne bo več zagotovljena in bo veljala tržna cena. Za vsakih 10% nepovratnih sredstev se cena subvencioniranega dela električne energije zmanjša za 5%. V primeru, da dobim 50% nepovratnih sredstev za izgradnjo sončne elektrarne, se cena subvencije na kWh v letu 2011 zmanjša na 30,817 centa/kWh, v letu 2012 in do vključno 2026 pa na 28,309 centa/kWh.

SWOT analiza (glej spodnjo tabelo):

Preglednica 8: SWOT analiza

PREDNOSTI	PRILOŽNOSTI
<ul style="list-style-type: none">– Ko je enkrat sončna elektrarna postavljena, so stroški vzdrževanja zelo majhni oz. zanemarljivi (0,3% investicije letno).– Dolga življenjska doba (življenjska doba celic je 30 let).– Energija se proizvaja iz sončnega sevanja, ki je zastonj.– Sončno elektrarno je možno zgraditi na strehi oz. je lahko integrirana v ovoj stavbe, zato ni potrebno dodatnega zemljišča.	<ul style="list-style-type: none">– Boljša ozaveščenost ljudi o za okolje škodljivih virih energije bo pripeljala do tega, da bo čedalje več ljudi želelo koristiti obnovljivo energijo po nekoliko višji ceni.– V prihodnosti je pričakovati padec cen PV modulov, kar bo omogočilo lažje povečanje kapacitet sončne elektrarne.– Tehnologija se bo v prihodnosti še precej razvijala, kar bo pomenilo kakovostnejše in cenejše vgradne materiale ter večji izkoristek sončne energije.
SLABOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none">– Po 12 letih dajejo celice le še 90% nazivne moči, po 25 letih pa le še 80%.– Naklon strehe mora biti točno določen, še sprejemljiv naklon je med 20° in 45°. Primerne so le strehe, kjer ni senčenja in lega ne odstopa več kot 60° v smeri vzhoda ali zahoda. Visoki začetni stroški investicije.	<ul style="list-style-type: none">– Lahko se zgodi, da v nekem letu ni dovolj sončnih dni, s čimer se zmanjša proizvodnja.– Naravne ujme (katastrofe kot so: toča, plazovi) lahko povzročijo okvare na sončni elektrarni.– Trenutno država jamči 15-leten odkup energije. Če odkupa po 15 letih ne bo več jamčila, se bo treba soočiti z iskanjem novih potencialnih kupcev.

2. Analiza nabavnega trga:

- Za postavitev sončne elektrarne potrebujemo:
 - PV-fotovoltaične module.
 - Pretvornik napetosti iz enosmernega v izmenični tok (inverter).
 - Montažne elemente in vodnike.
 - Števec.

Na slovenskem trgu je sedaj že okoli 200 ponudnikov, ki gradijo sončne elektrarne.

4.2.3 Tehnologija

Sončno elektrarno se najpogosteje postavi na streho gospodarskega ali stanovanjskega objekta. V osnovi jo sestavljajo PV fotovoltaični moduli in razsmerniki. PV moduli energijo sončnih celic spreminjajo v enosmerni tok, razsmernik pa potem enosmerni tok preoblikuje v izmenični tok, ki je primeren za oddajo v javno električno omrežje.

4.2.4 Opis, terminski plan in predračunska vrednost naložbe

Celotna predračunska vrednost naložbe po posameznih kategorijah stroškov v EUR je prikazana v preglednici 9 (gre za okvirne cene):

Preglednica 9: Celotna predračunska vrednost naložbe po posameznih kateg. stroškov v €

Vrsta naložbe	Vrednost z DDV (v €)	Vrednost brez DDV (v €)	Opravičljiv strošek glede na razpis (oz. vrednost brez DDV)	Plan nabave/naprave po mesecih in letih
Gradbena in obrtniška dela (skupaj):	10.000	8.333,33	8.333,33	2011
- Pripravljalna dela (vključno z gradbenim dovoljenjem)	8.000	6.666,66	6.666,66	
- Krovska dela	1.000	833,33	833,33	
- Elektroinštalaterska dela	1.000	833,33	833,33	
Oprema	40.000	33.333,33	33.333,33	2011
Usposabljanje	0	0	0	
Računalniška oprema	0	0	0	
Ostali splošni stroški	0	0	0	
Neupravičeni stroški	0	0	0	
SKUPAJ	50.000	41.666,66	41.666,66	

Znesek DDV = Celotna vrednost naložbe z DDV – Celotna vrednost naložbe brez DDV = 8.333,33 EUR.

4.2.5 Viri financiranja

V preglednici 10 je razviden delež sofinanciranja in zaprosena višina sredstev.

Zaprosena sredstva = 41.666,66 € X 0.5 = 20.833.33 €

Preglednica 10: Uporaba sredstev

Vrsta naložbe	Priznana vrednost z DDV (v €)	Priznana vrednost brez DDV (v €)	Delež sofinanciranja (v %)	Zaprošena višina (v €)
Novogradnja in obnova	10.000	8.333,33	50	4.166,66
Oprema	40.000	33.333,33	50	16.666,66
Usposabljanje	0	0	50	0
Računalniška oprema	0	0	50	0
Ostali splošni stroški	0	0	50	0
Skupaj	50.000	41.666,66		20.833,33

V spodnji tabeli prikažemo druge vire financiranja poleg predvidene podpore, kot npr: lastna privarčevana sredstva, komercialno posojilo banke, komercialno posojilo dobavitelja, nekomercialno posojilo in opredelimo, kdaj bodo ta sredstva na razpolago.

Preglednica 11: Viri financiranja

	(v €)	Dinamika vlaganj po letih (v €)
		2010
Celotna vrednost naložbe (z DDV)	50.000	50.000
Lastna udeležba:	25.000	25.000
- gotovina	25.000	25.000
Nepovratna sredstva	25.000	25.000

4.2.6 Finančna analiza

V tem delu poslovnega načrta je potrebno izračunati vrednost proizvodnje in bruto dodano vrednost (BDV), v mojem primeru sem najprej izračunal pokritje kmetijske dejavnosti brez naložbe. Gre za identično tabelo, ki sem jo uporabil že v prejšnjem poslovnem načrtu (ukrep 112), zato glej prilogo E.

BDV = prihodek iz kmetijske dejavnosti – spremenljivi stroški iz kmetijske dejavnosti - ostali stroški iz kmetijske dejavnosti = 39.520 €- 17.787 €- 5.000 €= 16.733 €

Nato je potrebno izračunati še pokritje iz kmetijske dejavnosti z naložbo, glej prilogo G.

$$\text{BDV} = \text{prihodek skupaj} - \text{spremenljivi stroški skupaj} - \text{ostali stroški} = 42.756 \text{ €} - 17.787 \text{ €} - 5.000 \text{ €} = 19.969 \text{ €}$$

Predvideti je potrebno bilanco uspeha (glej preglednico 12):

Preglednica 12: Bilanca uspeha

Leta	2010	2011	2012	...	2026	...
Letno pokritje (v €)	21.733	24.969	24.682	...	24.372	...
Ostali prihodki (v €)	/	/	/	...	/	...
Spremenljivi stroški (v €)	/	/	/	...	/	...
Amortizacija (v €)	11.250	12.917	12.917	...	12.917	...
Strošek dela (v €)	4.500	4.500	4.500	...	4.500	...
Davki in prispevki (v €)	1.800	1.800	1.800	...	1.800	...
Splošni stroški (v €)	4.500	4.500	4.500	...	4.500	...
Ostali odhodki (v €)	500	500	500	...	500	...
Dobiček ali izguba	-817	752	465	...	155	...
Dohodek	3.683	5.252	4.965	...	4.655	...

V letu 2012 sem upošteval nižjo ceno tako zaradi zmanjšane moči modulov (sicer za vsako leto za 0,8%), kot tudi zaradi nižje zagotovljene odkupne cene.

4.2.7 Dinamične ocene

Finančni tok: Prvo leto znaša finančni tok 3.236 € (glej preglednico 13), nato pa se počasi zmanjšuje zaradi slabše zmogljivosti modulov (vsako leto se zmogljivost modulov zmanjša za 0,8%).

Preglednica 13: Izračun finančnega toka

Leta	2011	2012	...	2026	...
PRITOKI					
Letno pokritje (v €)	3.236	2.949	...	2.639	...
Ostali prihodki (v €)	/	/	...	/	...
Viri financiranja naložbe (v €)	41.667	0	...	0	...
Ostane vrednosti naložbe (v €)	/	/	...	/	...
ODTOKI					
Investicijska vlaganja	41.667	0	...	0	...
Spremenljivi stroški (v €)	/	/	...	/	...
Strošek dela (v €)	0	0	...	0	...
Davki in prispevki (v €)	0	0	...	0	...
Splošni stroški (v €)	0	0	...	0	...
Ostali odhodki (v €)	0	0	...	0	...
Obveznosti do virov financiranja (v €)	0	0	...	0	...
FINANČNI TOK po posameznih letih (v €)	3.236	2.949	...	2.639	...
FINANČNI TOK kumulativno (v €)	3.236	6.185	...	42.346	...

Ekonomski tok in dinamične ocene uspešnosti naložbe: Ekonomski tok naložbe je v tem primeru enak kot finančni tok, saj se viri financiranja pridobijo v letu 2011, prav tako pa se v tem letu tudi že porabijo.

Diskontirana doba vračanja (glej spodnjo tabelo):

Preglednica 14: Diskontirana doba vračanja ($r = 7\%$)

t	Leto	Neto prihodki (v €)	Diskontni faktor	Diskontirani neto prihodki (v €)	Kumulativa diskontiranih neto prihodkov (v €)
0	2011	-20.833	1	-20.833	-20.833
1	2012	3.236	0,9345	3.024	-17.809
2	2013	2.949	0,8734	2.576	-15.233
3	2014	2.925	0,8163	2.388	-12.846
4	2015	2.901	0,7629	2.213	-10.633
5	2016	2.877	0,7130	2.051	-8.581
6	2017	2.853	0,6664	1.901	-6.680
7	2018	2.829	0,6228	1.762	-4.918
8	2019	2.805	0,5820	1.633	-3.286
9	2020	2.781	0,5439	1.513	-1.773
10	2021	2.758	0,5083	1.402	-371
11	2022	2.734	0,4751	1.299	928
12	2023	2.710	0,4440	1.203	2.131
13	2024	2.686	0,4150	1.115	3.246
14	2025	2.663	0,3878	1.033	4.279
15	2026	2.639	0,3624	956	5.235
...

Diskontirana doba vračanja = $10 + (371/928) = 10,4$

Investicija se povrne v 10,4 letih (glej preglednico 14).

Neto sedanja vrednost (v nadaljevanju NPV): Neto sedanja vrednost pri upoštevanju 15 letne dobe znaša 8.761 € (glej spodnjo tabelo), ker je vrednost pozitivna, to pomeni, da je naložba upravičljiva. Diskontni faktor 7% je uporabljen, ker tako zahteva Priročnik za izdelavo poslovnega načrta (Priročnik za izdelavo poslovnega načrta za ukrep 311: Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti Program razvoja podeželja 2007 – 2013 (enostavne naložbe), 2009).

Preglednica 15: Neto sedanja vrednost ($r = 5\%$)

t	Leto	Neto prihodki (v €)	Diskontni faktor	Diskontirani neto prihodki (v €)	Kumulativa diskontiranih neto prihodkov (v €)
0	2011	-20.833	1	-20.833	-20833
1	2012	3.236	0,9524	3.082	-17.751
2	2013	2.949	0,9070	2.675	-15.076
3	2014	2.925	0,8638	2.527	-12.550
4	2015	2.901	0,8227	2.387	-10.163
5	2016	2.877	0,7835	2.254	-7.909
6	2017	2.853	0,7462	2.129	-5.780
7	2018	2.829	0,7107	2.011	-3.769
8	2019	2.805	0,6768	1.898	-1.871
9	2020	2.781	0,6446	1.793	-78
10	2021	2.758	0,6139	1.693	1.615
11	2022	2.734	0,5847	1.599	3.213
12	2023	2.710	0,5568	1.509	4.722
13	2024	2.686	0,5303	1.424	6.147
14	2025	2.663	0,5051	1.345	7.492
15	2026	2.639	0,4810	1.269	NPV = 8.761
...

Diskontna stopnja 5% je uporabljena, ker tako zahteva Priročnik za izdelavo poslovnega načrta (Priročnik za izdelavo poslovnega načrta za ukrep 311: Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti Program razvoja podeželja 2007 – 2013 (enostavne naložbe), 2009). Interna stopnja donosnosti (ISD): Interna stopnja donosnosti sončne elektrarne znaša 11% (izračunano s funkcijo IRR v Excelu).

4.2.8 Kritična tveganja in priporočila investitorju

Kritična tveganja za realizacijo poslovne zamisli so že navedena v SWOT analizi zgoraj, zato se na tem mestu ne bom ponavljal.

4.3 PRIMERJAVA MED OPCIJAMA PAVŠALIST IN DAVČNI ZAVEZANEC

Trenutno kmetija Tratar uveljavlja pavšalno nadomestilo. Glede na investicije, ki se bodo predvidoma izvedle med leti 2011 in 2015, pa bo verjetno ugodna opcija tudi prostovoljni vstop v sistem zavezancev za DDV. V nadaljevanju je predstavljen izračun obeh opcij.

Preglednica 16: Primerjava pavšalista in davčnega zavezanca (v €)

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Pavšalist						
8% od 20.865 €*	1.669	1.669	1.669	1.669	1.669	8.345
Davčni zavezanec						
Vstopni DDV	9.794	1.461	3.293	1.461	3.128	19.138
<i>Krmila</i>	540	540	540	540	540	
<i>Veterinarske storitve</i>	81	81	81	81	81	
<i>Nafta</i>	540	540	540	540	540	
<i>Ostalo</i>	300	300	300	300	300	
<i>Investicija</i>	8.333		1.833		1.667	
Izstopni DDV**	1893	1893	1893	1893	1893	9.465
Razlika v DDV	7.901	-432	1.400	-432	1.235	9.672

*20.865 € je kmetija prejela za prodano mleko v letu 2009.

** Pri izstopnem DDV je bila upoštevana prodaja mleka (20.865 €* 8,5%) in telet (1.400 €* 8,5%).

V zgornji tabeli je razvidno, da se zaradi velike investicije v letu 2011 (sončna elektrarna) bolj splača vstopiti v sistem DDV, kot pa ostati pavšalist. V primeru pavšalista bi od države v petih letih prejeli le 8.345 € pavšalnega nadomestila, če bi bili davčni zavezanec, pa 9.672 € v obliki vračila presežnega DDV, ostal pa bi tudi izstopni DDV v višini 9.465 €. Skupno bi bil torej status zavezanca za DDV ugodnejši za 10.793 €

4.4 DOHODNINSKI STATUS DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

V primeru sončne elektrarne prihodki iz dejavnosti v zadnjih zaporednih 12 mesecih, z vključno mesecem oktobrom tekočega leta, ne presegajo 42.000 €, prav tako v tem primeru ni zaposlenih, tudi obveznost vodenja knjig in evidenc po drugih predpisih ne obstaja. Zato

bi bila bolj smotrna določitev osnove, s katero nosilec dopolnilne dejavnosti vstopa v dohodninsko obdavčitev, po normiranih odhodkih (70 % normirano priznanih odhodkov).

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

Evropska unija velik del svojega proračuna nameni za kmetijstvo. V okviru Programa za razvoj podeželja 2007 – 2013 ima tako tudi Slovenija veliko število ukrepov, ki pripomorejo k izboljšanju razmer v kmetijstvu. V svoji diplomski nalogi sem podrobneje analiziral predvsem ukrepa 112 (ukrep za pomoč mladim prevzemnikom kmetij) in 311 (ukrep diverzifikacije v nekmetijske dejavnosti). Celotni izračuni temeljijo na konkretnem primeru naše družinske kmetije.

Ugotovil sem, da bi v primeru ukrepa 112 lahko od države pridobil 17.400 € sredstev z izbranimi 87 točkami. Vrednost posamezne točke namreč znaša 200 €. Bruto dodana vrednost kmetije Tratar znaša 16.733 €, število delovnih moči pa 2,4. S prejetimi sredstvi bi investiral v strojni park ter ga tako posodobil. Hkrati bi nova oprema pripomogla k izboljšanju zaslužka na kmetiji. Omenjena vlaganja bi sledila viziji kmetije.

Poleg prevzema kmetije sem se odločil še za investicijo v sončno elektrarno. Ugotovil sem, da izpolnjujem pogoje za pridobitev sredstev iz državnega proračuna. Pridobil bi lahko polovico sredstev, preostalo polovico pa bi financiral z lastnim virom financiranja. Analiza prodajnega in nabavnega trga je pokazala, da so razmere trenutno zelo ugodne, da trg še ni zasičen in da obstaja garancija za odkup električne energije za kar 15 let. Investicija ima mnogo prednosti in priložnosti ter malo slabosti in nevarnosti. Bruto dodana vrednost kmetije bi se povečala na 19.969 €, tudi finančni tok bi se povečal. Gre za dolgoročno investicijo – 30 let. Investicija bi se povrnila že v 10,4 letih. Tudi neto sedanja vrednost je pozitivna, kar pomeni, da se investicija splača. Interna stopnja donosnosti pa znaša 11% in je višja od zahtevane stopnje donosnosti.

Tekom diplomske naloge sem ugotovil, da je potrebno biti pozoren tudi na nekatere negativne stvari pri investiciji v sončno elektrarno. Tekom delovanja sončne elektrarne namreč njena moč počasi upada, potrebno jo je redno vzdrževati in servisirati. Natančno je potrebno premisliti, kam postaviti sončno elektrarno, jaz sem se odločil za postavitev sončne elektrarne, ki je integrirana v ovoj stavbe, saj je odkupna cena v tem primeru za 15% višja. Tudi vsaka streha ni primerna za postavitev. Največja pomanjkljivost pa so

zagotovo visoki začetni stroški investicije. Odkupne cene so zaenkrat zagotovljene za naslednjih 15 let, nihče pa ne ve, kaj bo potem. Naj omenim še to, da naj bi bila pozitivna lastnost takšnega načina pridobivanja energije predvsem ta, da gre za ekološko čist vir. Pri čemer pa ne moremo enako trditi za PV module, ki so težko razgradljivi. Znanstveniki sicer napovedujejo, da se bo v prihodnjih nekaj letih tudi na tem področju tehnologija spremenila v bolj ekološko smer.

S pomočjo obeh poslovnih načrtov sem ugotovil, da lahko iz obeh ukrepov pridobim sredstva, ki bodo izboljšala kmetijo Tratar in omogočila višji dohodek na polno delovno moč. Oba ukrepa priporočam tudi ostalim, ki so v podobni situaciji kot jaz.

Poleg tega sem naredil še primerjavo opcij pavšalnega nadomestila in davčnega zavezanca. Ugotovil sem, da se v mojem primeru bolj splača vstopiti v sistem DDV, saj nameravam v prvih petih letih veliko investirati.

6 POVZETEK

Program razvoja podeželja 2007 – 2013 je sestavljen iz štirih osi. Prva os spodbuja konkurencčnost kmetijstva in gozdarstva, druga os je namenjena ohranjanju okolja in podeželja, tretja kakovosti življenja in diverzifikacija, četrta pa zajema program LEADER. Ta diplomska naloga se osredotoča predvsem na prvo in tretjo os, natančneje na ukrepa 112 in 311.

Ukrep 112 je namenjen mladim prevzemnikom kmetij, ki v letu prevzema niso starejši od 40 let. Skupna finančna pomoč znaša 12 milijonov €. Poslovni načrt je najpomembnejši del prijavnega obrazca. Izračunal sem, da bi v mojem primeru lahko pridobil 17.400 €, ki bi jih namenil za posodobitev kmetije.

Ukrep 311 spodbuja diverzifikacijo v nekmetske dejavnosti. Namenjen je vsem, ki imajo na istem naslovu kot je kmetija, registrirano dopolnilno dejavnost, gospodarsko družbo, zadrugo oz. so samostojni podjetniki. Ukrep omogoča investiranje v najrazličnejše dejavnosti, jaz sem se odločil za investicijo v sončno elektrarno. Le-ta doprinese k dodatnemu dohodku kmetije. Bruto dodana vrednost se poveča na 19.969 € neto sedanja vrednost je pozitivna, interna stopnja donosnosti pa je precej večja od zahtevane.

Za kmetijo je pomembno tudi ali je vključena v sistema pavšalnega nadomestila za DDV ali pa je davčni zavezanec. Ugotovil sem, da bi v primeru vstopa v sistem DDV od države v petih letih prejel več denarja kot v primeru pavšalista.

7 VIRI

Bell L.M. 1988. Managerial Marketing: Strategy and Cases. New York, Elsevier: 708 str.

Davek na dodano vrednost - pojasnila - splošno. 2010. Davčni urad Republike Slovenije.
http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/davek_na_dodano_vrednost_pojasnila/splosno/#c17476 (17. feb. 2010)

Dileme o gradbenih dovoljenjih. 2010. Finance, priloga Fotovoltaika, 49: 40

Dvig pavšalnega nadomestila DDV za kmete. 2010. Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije.
<http://www.kgzs.si/GV/Aktualno/Vsredi%C5%A1%C4%8Du/Novica/tabid/474/smid/402/ArticleID/246/reftab/38/Default.aspx> (17. feb. 2010)

Javni razpisi – ukrep 112. 2009. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
[http://www.mkgp.gov.si/si/javni_razpisi/?tx_t3javnirazpis_pi1\[show_single\]=880](http://www.mkgp.gov.si/si/javni_razpisi/?tx_t3javnirazpis_pi1[show_single]=880) (27. sep. 2010)

Javni razpis za ukrep 311 – diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti. 2009. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/2009__ukrepi_PRP/311/Javni_razpis.pdf (31. jan .2010)

Javni razpis za ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij. 2009. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/JAVNI_Razpisi/avg09/ukrep112/JR_112.pdf (31. jan. 2010)

Kavčič S. 2008. Davki v kmetijstvu. Prosojnice pri predmetu Agrarna ekonomika. Domžale, Biotehniška fakulteta, Odd. za zootehniko (neobjavljeno)

Kovač B. 1990. Uvod v podjetništvo: analiza poslovnega načrta. Ljubljana, Univerza v Ljubljani: 118 str.

Kulovec M. & sod. 2002. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji. Ljubljana, Kmečki glas: 175 str.

Lenardi, D. 2009. Fotonapetostni sistemi. Ljubljana, Agencija POTI: 320 str.

Papler D., Bojnec Š. Sodobni izzivi izgradnje sončnih elektrarn na kmetijskih objektih. V: Sodobni izzivi menedžmenta v agroživilstvu. 5. konferenca Društva agrarnih ekonomistov Slovenije (DAES), Hoče, 4-5 mar. 2010 (neobjavljeno)

Področja politik – proračun. 2010. Portal Evropske unije.
http://europa.eu/pol/financ/index_sl.htm (8. maj. 2010)

Politika razvoja podeželja 2007 – 2013. 2010. Portal Evropske unije.
http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_sl.htm (31. jan. 2010)

Predelava kmetijskih pridelkov in storitve na kmetiji. 2008. Kmetijsko gozdarski zavod Celje, Oddelek za kmetijsko svetovanje: 44 str.

Priročnik za izdelavo poslovnega načrta za ukrep 311: Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti Program razvoja podeželja 2007 – 2013 (enostavne naložbe). 2009. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/2009__ukrepi_PRP/311/Prirocnik_za_poslovni_nacrt_za_enostavne.pdf (27. sep. 2010).

Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007 – 2013. 2007. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/saSSo/PRP_2007-2013/PRP30maj/prp3105/PRP19jun07/PRP16jul07/PRP25jul07/1PROGRAM_RAZV_OJA_PODE.pdf (24. nov. 2010)

Program razvoja podeželja 2007 – 2013. 2010. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

http://www.mkgp.gov.si/si/program_razvoja_podezelja_2007_2013/vsebina_programa_razvoja_podezelja/ (31. jan. 2010)

Pučko D. 1996. Strateško upravljanje. Ljubljana, Ekonomska fakulteta: 394 str.

Razpisna dokumentacija za ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij. 2009. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/JAVNI_Razpisi/avg9/ukrep112/RD_112.pdf (31. jan. 2010)

Slovenija po deležu obnovljivih virov energije na repu držav članic Evropske unije. 2009. Dnevnik.

<http://www.dnevnik.si/novice/eu/1042295192> (23. jan. 2010)

Uredba o podporah električni energiji, proizvedeni iz obnovljivih virov energije. Ur.l. RS št. 37-1780/2009

Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Ur.l. RS št. 61-2665/2005

Višja pomoč mladim prevzemnikom kmetij. 2009. Kmečki glas, 66, 32: 3

Vlagatelji razdeljeni po sklopih. 2009. Kmečki glas, 66, 32: 2

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju doc. dr. Luku Juvančiču za pomoč in strokovne nasvete pri izdelavi diplomske naloge.

Zahvaljujem se predsedniku komisije prof. doc dr. Silvestru Žgurju in recenzentu prof. dr. Stanetu Kavčiču za prijaznost in hiter pregled diplomske naloge.

Zahvaljujem se referentki Sabini Knehtl za nasvete in prijaznost skozi ves študij.

Zahvaljujem se vsem sorodnikom in prijateljem, ki so mi ob pisanju diplomske naloge stali ob strani.

PRILOGE

Priloga A:

Informativni izračun števila točk iz ukrepa 112

Maksimalno število točk je 200. Vrednost posamezne točke znaša 200 EUR.

Informativni izračun števila točk iz ukrepa 112 (Razpisna dokumentacija za ukrep Pomoč mladim prevzemnikom kmetij, 2009)

	Najvišje število točk	Doseženo število točk
A. Obseg primerljivih kmetijskih površin v uporabi	26	20
- kmetija ima v uporabi več kot 20 ha primerljivih kmetijskih površin	26	
- kmetija ima v uporabi več kot 17 ha primerljivih kmetijskih površin,	25	
- kmetija ima v uporabi več kot 15 ha primerljivih kmetijskih površin,	24	
- kmetija ima v uporabi več kot 13ha primerljivih kmetijskih površin,	22	
- kmetija ima v uporabi več kot 10 ha primerljivih kmetijskih površin,	20	20
- kmetija ima v uporabi več kot 8 ha primerljivih kmetijskih površin,	18	
- kmetija ima v uporabi več kot 6 ha primerljivih kmetijskih površin,	16	
- kmetija ima v uporabi več kot 5 ha primerljivih kmetijskih površin,	12	
- kmetija ima v uporabi od 3 do 5 ha primerljivih kmetijskih površin;	8	
- čebelarji ali reja živali, v kolikor se lastniški prevzem za ta ukrep uveljavlja na podlagi točke 5 b) iz podpoglavja C IV. poglavja.	8	
B. Zavarovanje iz kmetijske dejavnosti (pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje najmanj tri mesece pred oddajo vloge)	50	0
- vlagatelj je kmetijski zavarovanec, skupaj z njim sta na kmetiji dva ali več kmetijskih zavarovancev,	50	
- vlagatelj je kmetijski zavarovanec.	40	
C. Končana izobrazba vlagatelja	32	25
- opravljen znanstveni magisterij ali magisterij po bolonjskem sistemu ali doktorat iz kmetijske ali kmetijski sorodne stroke,	32	
- končana univerzitetna izobrazba 7. stopnje vključno z visokošolskim univerzitetnim izobraževanjem (triletno bolonjsko izobraževanje) kmetijske ali kmetijski sorodna smeri, ali	30	
- znanstveni magisterij ali doktorat iz nekmetijske oz. kmetijski sorodne stroke,		
- končana kmetijska ali kmetijski sorodna izobrazba 6. stopnje oz. izobrazba 7. stopnje vključno z visokošolskim univerzitetnim izobraževanjem (triletno bolonjsko izobraževanje) nekmetijske oz. kmetijski sorodne stroke,	25	25
- končana srednja kmetijska ali kmetijski sorodna izobrazba 5. stopnje oz. pridobljen certifikat NPK pete ravni zahtevnosti stopnje kmetijske ali kmetijski sorodne smeri ali izobrazba 6. stopnje nekmetijske oz. kmetijski sorodne stroke,	20	

se nadaljuje

nadaljevanje

	Najvišje število točk	Doseženo število točk
- pridobljen certifikat NPK najmanj četrte ravni zahtevnosti kmetijske ali kmetijski sorodne smeri, ali	15	
- poklicna kmetijska ali kmetijski sorodna izobrazba oz. opravljen izpit za čebelarskega mojstra		
- srednja izobrazba druge smeri 5. stopnje oz. pridobljen certifikat NPK pete ravni zahtevnosti druge smeri.		
- pridobljen certifikat NPK tretje ravni zahtevnosti kmetijske ali kmetijski sorodne smeri,	10	
- dokončana osnovna šola.	8	
D. Starostna struktura in socialna struktura vlagatelja	20	12
- vlagatelj ima družino s tremi ali več vzdrževanimi otroci,	20	
- vlagatelj ima družino z dvema vzdrževanima otrokoma,	18	
- vlagatelj ima družino z enim vzdrževanim otrokom,	15	
- vlagatelj je v letu oddaje vloge star največ 30 let,	12	12
- vlagatelj je v letu oddaje vloge star največ 35 let,	10	
- vlagatelj je v letu oddaje vloge star največ 40.	5	
E. Okoljski vidiki kmetijske proizvodnje	15	5
- na kmetiji se izvaja ekološka pridelava,	15	
- na kmetiji se izvaja integrirana pridelava,	10	
- izvajanje najmanj 3 ukrepov SKOP ali KOP.	5	5
F. Lokacija kmetijskega gospodarstva se nahaja na posebej navedenih območjih - na navedenih območjih se nahaja več kot 50% kmetijskih zemljišč v uporabi oz sedež kmetijskega gospodarstva, če KMG nima v uporabi kmetijskih zemljišč	12	12
- hribovska in gorska območja,	12	12
- območja s posebnimi omejitvami,	10	
- druga območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost,	8	
- območja izven hribovskih in gorskih območij, izven območij s posebnimi omejitvami in izven območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost.	5	
G. Lokacija kmetije se nahaja na območju ene od razvojnih regij Republike Slovenije glede na Indeks razvojne ogroženosti za programsko obdobje Državnega razvojnega programa 2007-2013, skladno s Sklepom o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2007-2013 (Ur.l.RS, št. 23/2006)	10	8
- Pomurska regija, Notranjsko–kraška regija, Podravska regija in Spodnjeposavska regija	10	
- Zasavska regija, Koroška regija, Jugovzhodna Slovenija	8	8
- Goriška regija in Savinjska regija	7	
- Gorenjska regija in Obalno-kraška regija	6	
- Osrednjeslovenska regija.	5	
H. Kakovost proizvodov in varnost živil ter dopolnilne dejavnosti na kmetiji	5	0
- Kmetijsko gospodarstvo ima za en ali več kmetijskih proizvodov pridobljen uradni zaščitni znaki za kakovost »ekološki proizvod«, »zaščiteni kmetijski proizvod« (geografsko poreklo, geografska označba, zajamčena tradicionalna posebnost) ter »proizvod višje kakovosti« , oziroma gre za pridelovanje hmelja, za katerega je bil v postopku certificiranja pridelave hmelja izdan certifikat, s katerim se potrjuje poreklo in kakovost hmelja ali prideluje vrhunsko vino z zaščitenim geografskim poreklom (vrhunsko vino ZGP); ali	5	

se nadaljuje

nadaljevanje

	Najvišje število točk	Doseženo število točk
- na kmetiji je registrirana dopolnilna dejavnost.		
I. Stroški, ki izhajajo iz naslova prevzema kmetije (notarski stroški, sodni stroški, izplačilo dednih deležev, stroški za izdelavo razpisne dokumentacije in priloge k vlogi, stroški sodnih cenilcev ali sodnih izvedencev, stroški nakupa kmetije).	30	5
- nad 20.000 EUR stroškov in je vlagatelj pridobil vsaj 40 točk iz točke B meril,	30	
- nad 10.000 EUR do vključno 20.000 EUR stroškov in je vlagatelj pridobil vsaj 40 točk točke B meril ,	25	
- nad 5.000 EUR do vključno 10.000 EUR stroškov in je vlagatelj pridobil vsaj 40 točk točke B meril,	15	
- nad 5.000 EUR,	10	
- do vključno 5.000 EUR	5	5
SKUPAJ	200	87

Priloga B:

Merila za ocenjevanja vlog za ukrep diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti

Možne in dosežene točke za ukrep diverzifikacija nekmetijske dejavnosti (Javni razpis za ukrep 311 – diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti, 2009)

	Originalna številka zadeve, ki je predmet ocenjevanja		
	Vsebina vloge ustreza namenu ukrepa	DA	NE
	Merila - sklop in podsklopi	Maksimalno št. točk	Doseženo št. točk
1.	Razvojna ogroženost	15	
	- Razvojna ogroženost na ravni SKET-3 regije	10	
	- Območja (občine) z višjo stopnjo brezposelnosti od povprečne v Republiki Sloveniji	5	
2.	Ekonomski vidik	55	
	- Kakovost analize konkurence	5	
	- Kakovost analize kupcev	10	
	- Tržna naravnost v povezavi z novim projektom	10	
	- Interna stopnja donosnosti	5	
	- Diskontirana doba vračanja	5	
	- Predvidena dodana vrednost na zaposlenega oziroma PDM v letu zaključka naložbe	5	
	- Dejavnosti po prioriteti	10	
	- Vpliv naložbe na okolje	5	
3.	Družbeno socialni vidik vlagatelja	30	
	- Starost odgovorne osebe	10	
	- Izobrazba odgovorne osebe	10	
	- Vlagatelj izvaja naložbo v objektu dediščine	2	
	- Spol odgovorne osebe	3	
	- Mladi prevzemnik	5	

Merila za ocenjevanje vlog za ukrep diverzifikacija nekmetijske dejavnosti (Javni razpis za ukrep 311 – diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti, 2009)

<p>Razvojna ogroženost na ravni SKTE-3 regije 10 točk – indeks 120 ali več 8 točk – indeks 110 – 119,9 6 točk – indeks 100 – 109,9 4 točke – indeks 90 – 99,9 2 točki – indeks 89,9 ali manj</p>	<p>Republiki Sloveniji: 5 točk – območje A 3 točke – območje B 1 točko – območje C Upošteva se objava zadnjega Sklepa o določitvi in razvrščanju območij z višjo stopnjo brezposelnosti od povprečne v Republiki Sloveniji v Uradnem listu RS.</p>
<p>Kakovost analize konkurence (točke se seštevajo): 1 točko – poglobljena analiza konkurentov s stališča preferenc kupcev 1 točko – poglobljena analiza konkurentov s stališča lastnosti podjetja 1 točko – opredelitev strukture tržnih deležev (seznam največjih konkurentov in groba ocena njihovih tržnih deležev, kdo je (so) vodilni konkurenti v zadnjih letih, kateri konkurenti so najhitreje rasli (zakaj, kako), ali se konkurenca zaostrojuje, umirja, zmanjšuje, pregled najpomembnejših značilnosti največjih konkurentov) 1 točko – opredelitev vstopnih ovir oziroma bodoče konkurence (katere so najpomembnejše ovire za vstop novih konkurentov (patenti, visoke začetne naložbe, tehnološka zahtevnost, pomanjkanje dobaviteljev, pravna regulativa, tržno zasičenje, blagovne znamke, drugo...) kakšne bodo prednosti novih konkurentov 1 točko – opredelitev strateških priložnosti</p>	<p>Kakovost analize kupcev 10 točk - poglobljena in celovita vsebinska in kvantitativna analiza kupcev (Natančna opredelitev ciljnih skupin kupcev, odlično in celovito poznavanje in njihovih potreb. Opredelitev nakupnih navad - razlog za 'prvi' nakup, frekvenca naročanja, količina in vrednost letnih naročil, opredelitev občutljivosti nakupov, ključni dejavniki nakupnih odločitev: cena, kakovost, blagovna znamka.) 5 točk - analiza kupcev je pretežno kvalitativna z omejenim poznavanjem ciljnih skupin in navad kupcev (Pomanjkljivo poznavanje ciljnih skupin kupcev in njihovih potreb - predstavitev mestoma pomanjkljiva, slabše opredelitev nakupnih navad, občutljivosti nakupov...) 1 točko - Posamezne in zelo pomanjkljive informacije o kupcih (brez natančne opredelitve ciljnih trgov – le zametki analize, ni opredelitve ciljnih skupin kupcev, slaba opredelitev navad kupcev)</p>
<p>Tržna naravnost v povezavi z novim projektom 10 točk – izdelana natančna projekcija prihodkov (po segmentih kupcev in terminsko) s strategijo trženja ter priložene pogodbe s strateškimi partnerji oz. trdno utemeljene prodajne možnosti; 5 točk – izdelana okvirna projekcija prihodkov ter okvirna strategija trženja, prodajne možnosti so zgolj nakazane; 1 točko –projekcija prodaje in strategije trženja sta omejeni in pomanjkljivo pripravljene</p>	<p>Interna stopnja donosnosti 5 točk – od 10% do 15% 3 točke – od 8% do 9,9% 1 točko – do 7,9% in 15,1% ali več</p>
<p>Diskontirana doba vračanja 5 točk – 3 leta ali manj 3 točke – 3,01 let do 7 let 1 točko – 7,01 ali več let</p>	<p>Predvidena dodana vrednost na zaposlenega oziroma PDM v letu zaključka naložbe: 5 točk – 45.000 EUR ali več 4 točk – od 35.000 EUR do 44.999 EUR 3 točke – od 25.000 EUR do 34.999 EUR 2 točki – do 17.000 EUR do 24.999 EUR 1 točko – 16.999 EUR ali manj</p>

se nadaljuje

nadaljevanje

Dejavnosti po prioriteti 10 točk – pridobivanje energije iz obnovljivih virov, tradicionalna znanja, kmetije z nastanitvijo, socialno varstvo, predšolska vzgoja, 7 točk – prodajne dejavnosti, druga oblika gostinske dejavnosti, negostinske dejavnosti 5 točk – proizvodne dejavnosti, povezane s predelavo proizvodov, postavljanje ostrešij in krovski dela, računovodske, knjigovodske dejavnosti, davčno svetovanje, zdravstvo, drugo izobraževanje 1 točko – ostale dejavnosti	Vpliv naložbe na okolje: 5 točk – naložba je izrazito usmerjena v zmanjševanje negativnih vplivov na okolje; 2 točki – zmanjševanje negativnih vplivov na okolje NI temeljni namen naložbe, vendar obremenilnega vpliva na okolje ni;
Starost odgovorne osebe 10 točk – odgovorna oseba je stara 34 let ali manj 8 točk - odgovorna oseba je stara od 35 do 39 let 5 točk - odgovorna oseba je stara od 40 do 49 let 2 točki - odgovorna oseba je stara od 50 do 60 let	Izobrazba odgovorne osebe 10 točk - končana visoka šola ali več 8 točk - končana višja šola 6 točk – končana srednja šola 4 točke – končana poklicna šola 2 točki - končana osnovna šola 0 točk- nima osnovnošolske izobrazbe oziroma ni predložil potrdila o izobrazbi
Vlagatelj izvaja naložbo v objektu dediščine 2 točki – da 0 točk – ne Objekt je v evidenci Ministrstva za kulturo	Spol odgovorne osebe 3 točke - ženska 1 točko - moški
Mladi prevzemnik 5 točke - da 0 točk - ne Odgovorna oseba je mladi prevzemnik in ima odločbo o tem.	

Priloga C:
Kapacitete kmetijskih poslopij

Objekti, skladišča, zavarovani prostori za namen kmetijske proizvodnje

Vrsta zgradbe	Trenutno stanje zmogljivosti (neto površina, volumen oz. kapaciteta)	Število stojišč po kategorijah živali	Leto izgradnje oziroma obnove
Gospodarska poslopja			
Hlev	300 m ²	11 ležišč za telice 20 stojišč za krave	Izgradnja 1983, obnova 2003
Silosi	119 m ² oz. 240 m ³		2001
Strojna lopa	80 m ²		2005
Sušilna za seno	110 m ²		1997
Skladišča za živalske izločke			
Gnojišče	50 m ²		1990
Jama za gnojevko	180 m ³		2003
Zavarovani prostori	410 m ²		

Priloga D:

Kmetijska mehanizacija in strojna oprema

Kmetijska mehanizacija in strojna oprema

Obstoječi stroji in oprema	Leto izdelave	Zmogljivost obstoječega stroja ali opreme (moč, delovna širina...)
Kmetijska vozila		
Traktor Same Silver 100.6	2000	105 KM
Traktor Same Argon 70	2003	70 KM
Traktor New Holland L95	1997	95 KM
Samohodna motorna kosilnica BCS	1975	123 cm
Traktorski priključki		
Cisterna za gnojvko Jo	1982	4000 l
Trosilnik hlevskega gnoja SIP Krpan 35	1984	3,5T
Samonakladalna prikolica SIP NRP 16-N	1984	16 m ³
Samonakladalna prikolica SIP NRP 25-N	1986	25 m ³
Diskasta bočna kosilnica Vicon 220 CM	2006	220 cm
Vrtavkasti obračalnik SIP 445 PRO	1985	450 cm
Zgrabljevalnik SIP STAR 350	2007	350 cm
Balirka Fiatagri 5588	1994	80cm- 180cmx120cm
Ovijalka Tanco	2004	
Mešalec gnojvke	2000	
Kiper prikolica	1987	3,5T
Ostalo		
Puhalnik za seno Nuero	1984	11 kw
Molzišče Milklein	2009	2x2

Priloga E:

Izračun bruto dodane vrednosti po sistemu pokritja (brez naložbe)

Predvidena vrednost tržne proizvodnje v zaključenem letu pred letom oddaje vloge, vključno s porabo v gospodinjstvu ter sredstva iz naslova ukrepov kmetijske politike po sistemu POKRITJA

	1	2	3	4	5	6	7	8
Vrsta proizvodov in storitev	Obseg pridelave	Povprečni pridelek	Skupna količina pridelka / storitve (1x2)	Cena na enoto (v €)	Vrednost PRIHODKA (3x4) (v €)	Pokritje na enoto (prihodek - VC) (v €)	Pokritje po vrstah proizvodov in storitev (1x6) (v €)	Prodajne poti
Mleko	17 glav	6.800 l/kravo, leto	115.600 l	0,22	25.432	551	9.367	KZ Trebnje
Teleta	13 glav			180	2.340	66	858	Neposredno na domu
Neposredna in izravnalna plačila, ki niso zajeta v pokritju					10.548		10.548	
Storitve s kmetijsko mehanizacijo za kmetijsko proizvodnjo								
Organska gnojila								
<i>Kmetijstvo skupaj</i>					38.320		20.773	
Gozdarstvo								
Drva	30 m ³			40	1.200	32	960	Domača poraba
Dopolnilna dejavnost na kmetijah								
SKUPAJ					39.520		21.733	
a) ostali spremenljivi stroški: elektrika, voda, telefon, delovna obleka, pisarniški material, članarina ipd.							4.500	
b) najemnine za zemljišča							500	
c) stroški najete delovne sile							0	
d) plačane obresti za posojila, ki se nanašajo na kmetijsko dejavnost							0	

Spremenljivi stroški

Izračun spremenljivih stroškov (v €)

<i>Mlečnost (l/kravo, leto)</i>	<i>6800 l/kravo, leto</i>
<i>Uporabnost krave (leto)</i>	<i>4 leta</i>
+ Mleko (6.800 l*0,22 €/l)	1.496
+ Tele	180
+ Izločena krava	80
= PRIHODEK na kravo pri ceni mleka 0,22 €	1.756
+ Obnova črede	220
+ Mleko za teleta (500 l) (500 l*0,22 €/l)	110
+ Krmilo za krave 1200 kg (1200kg*0,25€/kg)	300
+ Mineralno vitaminska mešanica	50
+ Spremenljivi stroški doma pridelane krme	230
+ Drugi materialni stroški	30
+ Stroški pripusta	40
+ Veterinarske storitve in zdravila	50
+ Zavarovanje	50
+ Strošek financiranja	30
= SPREMENLJIVI STROŠKI	1.110
<i>VC = SPREMENLJIVI STROŠKI / PRIHODEK * 100</i>	<i>63,21%</i>

Zgornja tabela je povzeta iz knjige Katalog kalkulacij avtorja Staneta Kavčiča. Iz tabele je razvidno, da količina mleka, tele in izločena krava predstavljajo prihodek. Vse ostalo pa predstavlja stroške (spremenljivi stroški). Če spremenljive stroške delimo s prihodkom in pomnožimo s sto, dobimo delež variabilnih stroškov, ki v danem primeru znašajo 63,21%

Priloga F:
Delovna sila

Delovna sila

Ime in priimek	Dan, mesec, leto rojstva	Stopnja dokončane izobrazbe	Odnos do nosilca dejavnosti	Status-šifra* (1-8)	Število PDM	Kmetijska ali kmetijski sorodna izobrazba*** (DA/NE)	Zavarovanje iz kmetijske dejavnosti (DA/NE)
Peter Tratar starejši	16.6.1961	2	nosilec	1	1	NE	DA
Martina Tratar	20.11.1965	1	gospodinja	2	1	NE	NE
Peter Tratar mlajši (mladi prevzemnik)	5.9.1986	5	sin	7	0,2	DA	NE
Bojan Tratar	4.10.1985	3	sin	7	0,2	NE	NE

***Status/aktivnost:** 1 – kmetijski zavarovanec/zavarovanka (1 PDM); 2 – gospodinja (1 PDM); 3 – stalno najeta delovna sila (1 PDM); 4 – kmetijski upokojenec (0,2 PDM); 5 – nekmetijski upokojenec (0,2 PDM); 6 – redno zaposlen izven kmetije (0,5 PDM); 7 – dijak ali študent (0,2 PDM), 8 – druge osebe na kmetijskem gospodarstvu (do 0,5 PDM).

****Stopnja dokončane izobrazbe:** 1 - nepopolna ali popolna osnovnošolska, 2 - poklicna, 3 – srednješolska, 4 - višja, 5 - visoka, 6 – univerzitetna ali več.

*****Kmetijska ali s kmetijstvom povezane dejavnosti:** agro-živilske, gozdarske, lesarske, gozdarske, vrtnarske smeri.

Priloga G:

Izračun bruto dodane vrednosti po sistemu pokritja (z naložbo)

Vrednost tržne proizvodnje v zaključenem letu pred letom oddaje vloge, vključno s porabo v gospodinjstvu ter sredstva iz naslova ukrepov kmetijske politike z načrtovano naložbo po sistemu prihodka oz. pokritja

	1	2	3	4	5	6	7	8
Vrsta proizvodov in storitev	Obseg pridelave	Povprečni pridelek	Skupna količina pridelka/storitve	Cena na enoto (v €)	Vrednost PRIHODKA (v €)	Skupaj spremenljivi stroški (v €)	POKRITJE (v €)	Prodajne poti
Mleko	17 glav	6.800 l/kravo,leto	115.600 l	0,22	25.432	16.065	9.367	KZ Trebnje
Teleta	13 glav			180	2.340	1.482	858	Neposredno na domu
Neposredna in izravnalna plačila					10.548		10.548	
Storitve s kmetijsko mehanizacijo za kmetijsko proizvodnjo								
Organska gnojila								
Kmetijstvo skupaj					38.320		20.773	
Gozdarstvo								
Drva	30 m ³			40	1.200	240	960	Domača poraba
Kmetijstvo in gozdarstvo skupaj					39.520	17.787	21.733	
Dopolnilna dejavnost na kmetijah	10 kW	1050 h	10.500 kWh	0,31	3,236	0	3,236	Država
Druga dejavnost na kmetiji					/			
SKUPAJ					42.756	17.787	24,969	
Ostali stroški						5.000		

Priloga H:
Amortizacija

V spodnji tabeli so prikazana vsa gospodarska poslopja ter obstoječi stroji in oprema na kmetiji. Podane so tudi predvidene življenjske dobe poslopij (40 let) in strojev (20 let) in ocenjena vrednost zgradb ter strojev v letu 2010. Na podlagi teh podatkov sem izračunal letni odpis sredstev. Na koncu sem vse amortizacije seštel in dobil 11.250 € brez upoštevanja sončne elektrarne, 12.917 €pa z upoštevanjem le-te.

Izračun amortizacije

Vrsta zgradbe (Gospodarska poslopja)	Življenjska doba (n) (let)	Ocenjena vrednost nadomestne gradnje v letu 2010 (AO) (v €)	Letni odpis sredstev (AM) (v €)
Hlev	40	100.000	2.500
Silosi	40	10.000	250
Strojna lopa	40	8.000	200
Sušilna za seno	40	8.000	200
Gnojišče	40	4.000	100
Jama za gnojevko	40	4.000	100
Skupaj AM gospodarskih poslopij			3.350
Obstoječi stroji in oprema			
Kmetijska vozila			
Traktor Same Silver 100-6	20	45.000	2.250
Traktor Same Argon 70	20	23.000	1.150
Traktor New Holland L95	20	34.000	1.700
Gorska motorna kosilnica BCS	20	5.500	50*
Traktorski priključki			
Cisterna za gnojevko Jo	20	5.600	50*

se nadaljuje

nadaljevanje

Vrsta zgradbe (Gospodarska poslopja)	Življenjska doba (n) (let)	Ocenjena vrednost nadomestne gradnje v letu 2010 (AO) (v €)	Letni odpis sredstev (AM) (v €)
Trosilnik hlevskega gnoja SIP	20	4.000	50*
Samonakladalna prikolica SIP NRP 16-N	20	3.000	50*
Samonakladalna prikolica SIP NRP 25-N	20	4.500	50*
Diskasta bočna kosilnica Vicon 220 CM	20	5.000	250
Vrtavkasti obračalnik Daros	20	2.000	100
Zgrabljevalnik SIP 350	20	3.000	150
Balirka Fiatagri 5588	20	20.000	1.000
Ovijalka Tanco	20	10.000	500
Kiper prikolica	20	4.000	50*
Ostalo			
Puhalnik za seno Nuero	20	5.000	0
Molzišče Milklein	20	7.000	350
Ventilator za sušilno	20	3.000	150
SKUPAJ AM strojev			7.900
SKUPAJ AM gospodarskih poslopij in strojev			11.250
Sončna elektrarna	30	50.000	1.667
SKUPAJ AM z naložbo			12.917

*Letni stroški popravila stroja, ki so se že zamortizirali